

Gymnasieskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om gymnasieskolan och hänvisar i huvudsak till gällande bestämmelser, pågående beredningsarbeten och vidtagna åtgärder.

Motionerna tar upp frågor om bl.a. dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan, gymnasial yrkes- och lärlingsutbildning, nya inslag på de nationella programmen, behörighetskrav till gymnasieskolan, introduktionsprogram, rektorns befogenheter att stänga av elever och gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever.

I betänkandet finns 21 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Cirka 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan.....	7
Gymnasial yrkesutbildning.....	14
Lärlingsutbildning	18
Nya inslag på de nationella programmen	21
Behörighetskrav till gymnasieskolan och högskolan.....	23
Introduktionsprogram	28
Rektorns befogenheter att stänga av elever	30
Övriga frågor	33
Reservationer	41
1. Undervisningstid, punkt 2 (M)	41
2. Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg, punkt 3 (M)	41
3. Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg, punkt 3 (C)	42
4. Dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan, punkt 4 (M)	43
5. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 5 (M).....	43
6. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 5 (SD)	44
7. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 5 (C).....	45
8. Lärlingsutbildning, punkt 6 (M)	47
9. Lärlingsutbildning, punkt 6 (C)	47
10. Lärlingsutbildning, punkt 6 (KD).....	48
11. Utöka och bredda lärlingsutbildningen, punkt 7 (M, C, L, KD)	49
12. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 8 (SD).....	49
13. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 8 (C)	50
14. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 8 (KD)	51
15. Behörighetskrav till gymnasieskolan och högskolan, punkt 9 (M).....	51
16. Introduktionsprogram, punkt 10 (C).....	52
17. Introduktionsprogram, punkt 10 (V).....	53
18. Rektorns befogenheter att stänga av elever, punkt 11 (M, C, L, KD).....	53
19. Gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever, punkt 13 (C).....	54
20. Betygsättning av gymnasiearbetet, punkt 14 (M)	54
21. Naturbruksprogrammet, punkt 15 (M).....	55
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	56
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	56

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1421 av Christian Holm Barenfeld (M),

2017/18:1998 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 och

2017/18:3451 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 4.

2. Undervisningstid

Riksdagen avslår motion

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 1 (M)

3. Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (C)

4. Dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:869 av Jasenko Omanovic m.fl. (S),

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 7 och

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 45.

Reservation 4 (M)

5. Gymnasial yrkesutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:681 av Lars Eriksson (S),

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 13, 17 och 19 samt

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 8, 14, 17 och 22–24.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (C)

6. Lärlingsutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2154 av Johanna Haraldsson (S),

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8,

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 45 och
2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20.

Reservation 8 (M)

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (KD)

7. Utöka och bredda lärlingsutbildningen

Riksdagen avslår motionen

2017/18:3042 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2.

Reservation 11 (M, C, L, KD)

8. Nya inslag på de nationella programmen

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:15 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:104 av Caroline Szyber (KD) yrkande 1,

2017/18:2854 av Rickard Nordin (C) yrkande 6 och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 50.

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (KD)

9. Behörighetskrav till gymnasieskolan och högskolan

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1672 av Maria Ferm (MP) yrkande 3,

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 och

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38.

Reservation 15 (M)

10. Introduktionsprogram

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:744 av Johan Andersson m.fl. (S),

2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 24 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 30.

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (V)

11. Rektorns befogenheter att stänga av elever

Riksdagen avslår motionen

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 18 (M, C, L, KD)

12. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:435 av Robert Hannah (L) yrkandena 1 och 2,

2017/18:828 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S),

2017/18:1430 av Christian Holm Barenfeld och Margareta Cederfelt
(båda M) och

2017/18:3560 av Roger Hedlund (SD).

13. Gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1020 av Lotta Finstorp (M) och

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27.

Reservation 19 (C)

14. Betygsättning av gymnasiearbetet

Riksdagen avslår motion

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 20 (M)

15. Naturbruksprogrammet

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1997 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–4 och

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 21 (M)

Stockholm den 15 februari 2018

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Fredrik Christensson (C) och Crister Spets (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 51 motionsyrkanden som rör gymnasieskolan från allmänna motionstiden 2017/18. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Motionerna tar upp frågor om bl.a. dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan, gymnasial yrkes- och lärlingsutbildning, nya inslag på de nationella programmen, behörighetskrav till gymnasieskolan, introduktionsprogram, rektorns befogenheter att stänga av elever och gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever.

Utskottets överväganden

Vissa övergripande frågor om gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om undervisningstid, den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg, dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan, arbetsplatsförlagt lärande på högskoleförberedande program och ett nationellt sökområde för gymnasieskolan.

Jämför reservation 1 (M), 2 (M), 3 (C) och 4 (M).

Motionerna

Undervisningstid

I kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 begärs en utredning om undervisningstiden i gymnasieskolan. Enligt motionärerna är det för få undervisningstimmar, och antalet varierar för mycket mellan gymnasieskolorna.

Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg

Enligt kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 bör kursgymnasiet utvärderas. Dagens kursgymnasium har funnits sedan mitten på 1990-talet, och efter en så lång tid finns det skäl att utvärdera kursgymnasiets svagheter och styrkor och hur det har påverkat elevernas kunskapsresultat.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 11 begärs att förutsättningarna för att införa ämnesbetyg i stället för kursbetyg i gymnasieskolan ska utredas. Ett system med ämnesbetyg skulle enligt motionärerna innebära att fokus ligger på elevens kunskapsprogression, och en termin då eleven får lägre resultat skulle inte behöva dra ned slutbetyget. Det kan i sin tur motverka stress och i längden avhoppet från gymnasieskolan.

Dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan

I kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 7 efterfrågas en förbättrad dimensionering av platserna på gymnasieskolan bl.a. mot bakgrund av en brist på arbetskraft inom många yrkesområden då för få elever väljer ett yrkesprogram.

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 45 efterfrågas fler utbildningsplatser på utbildningsprogram som leder till arbete som undersköterska för att möta nuvarande och framtida rekryteringsbehov.

I motion 2017/18:869 av Jasenko Omanovic m.fl. (S) begärs en bättre styrning av gymnasieutbildningarna mot kommande behov av arbetskraft på arbetsmarknaden. Motionärerna framhåller att eftersom flera gymnasieskolor erbjuder utbildningar som inte efterfrågas på arbetsmarknaden riskerar eleverna att utbilda sig till arbetslöshet i stället för arbete.

Arbetsplatsförlagt lärande på högskoleförberedande program

I motion 2017/18:1421 av Christian Holm Barenfeld (M) framhålls betydelsen av arbetsplatsförlagt lärande inom ramen för de högskoleförberedande programmen. En översyn bör därför göras med avsikten att alla kommuner ska erbjuda arbetsplatsförlagt lärande till samtliga elever inom gymnasieskolan.

I motion 2017/18:1998 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 efterfrågas en översyn av möjligheterna att införa arbetsplatsförlagt lärande också på de högskoleförberedande programmen. Avsaknaden av arbetsplatsförlagt lärande innebär en förlorad möjlighet till kontakt med arbetslivet för dessa elever.

Ett nationellt sökområde för gymnasieskolan

Ett nationellt sökområde för gymnasieskolans alla nationella program bör enligt motion 2017/18:3451 av Fredrik Schulte (M) yrkande 4 införas. Redan i dag finns s.k. gymnasierregioner på flera håll i landet. Inom samarbetande kommuner i gymnasierregionen har elever rätt att på lika villkor söka, bli mottagna och antas till alla nationella program och gymnasieskolor.

Bakgrund och gällande rätt

Undervisningstid

Elever på nationella program i gymnasieskolan har rätt till en minsta garanterad undervisningstid för att få förutsättningar att nå målen. För elever på introduktionsprogram regleras inte en minsta garanterad undervisningstid men väl en rätt till heltidsstudier enligt 17 kap. 6 § skollagen (2010:800).

Elever på yrkesprogrammen har enligt 16 kap. 18 § skollagen rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter. Elever som läser utökat program har enligt 4 kap. 23 § gymnasieförordningen rätt till mer undervisningstid än den garanterade. För elever på yrkesprogram ingår minst 15 veckor arbetsförlagt lärande (APL), se 4 kap. 12 § gymnasieförordningen. Yrkesprogrammen kan även bedrivas som lärlingsutbildning. Då ska minst hälften av utbildningen förläggas till en eller flera arbetsplatser.

Av 16 kap. 19 § skollagen framgår att omfattningen av studierna på nationella program ska anges i gymnasiepoäng. Utbildningens omfattning på

ett fullständigt nationellt program är 2 500 gymnasiepoäng, se bilaga 3 skollagen. Det finns ingen reglering som styr hur många undervisningstimmar som minst ska fördelas på respektive kurs. De flesta kurser har en omfattning av 100 gymnasiepoäng, där antalet gymnasiepoäng är ett mått på den tänkta studieomfattningen av en kurs och på dess beräknade arbetsinsats. Det är därmed inte ett mått på det antal lektioner som erbjuds eleven. Den minsta garanterade undervisningstiden kan ses som en minimiinsats av lärarledd tid för att ge eleverna förutsättningar att nå utbildningens mål. I nationella program ingår även ett gymnasiearbete med en omfattning av 100 gymnasiepoäng, vilket motsvarar ca fyra veckors heltidsstudier.

I Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) konstateras att Skolinspektionens tillsyn visar att runt var tredje gymnasieskola brister när det gäller att erbjuda eleverna utbildning och resurser i enlighet med författningarna. Utredningen konstaterar vidare att tillräcklig undervisningstid är en viktig förutsättning för lärande, men att det i vissa fall saknas ett arbete för att säkerställa att eleverna får den tid de har rätt till, och det är ibland osäkert om eleverna alls får den tiden. Huvudmän och rektorer kan inte alltid redovisa vilken undervisningstid eleverna fått. Det innebär också att elever och vårdnadshavare saknar möjlighet att följa upp hur rätten tillgodoses.

Gymnasieutredningen föreslår bl.a. följande:

1. Den minsta garanterade undervisningstiden utökas till viss del, detta till följd av ytterligare behov av lärarledd tid på yrkesprogrammen. Ökningen avser även viss lärarledd tid för gymnasiearbetet på alla nationella program. Det kan dessutom finnas skäl att överväga ytterligare utökningar av undervisningstiden på sikt. Utredningen föreslår en ökning om 70 timmar på samtliga yrkesprogram och 20 timmar på högskoleförberedande program.
2. Huvudmannen ska följa upp och redovisa den faktiska undervisningstid som eleverna har erbjudits, och i den individuella studieplanen ska den faktiska undervisningstid som varje elev har erbjudits redovisas.
3. Skoldagarna ska vara sammanhållna och elevernas skolarbete ska fördelas jämnt över dagen.

Gymnasieutredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Skolkommissionen underströk i sitt slutbetänkande (SOU 2017:35) att undervisningstiden på sikt bör utökas. Undervisningstiden ska utnyttjas effektivt. Omfattningen av olovlig frånvaro, sena ankomster och stök och oro i studiemiljön måste minska. Den minsta garanterade undervisningstiden ska också i praktiken tillförsäkras varje elev. Redovisningen och kontrollen behöver förbättras. För grundskolan kommer införandet av en stadieladad timplan att underlätta kontrollen. För gymnasieskolan, där problemet med bortfall av undervisningstid är större, behövs skärpningar. Gymnasieutredningens förslag till uppföljning och redovisning av undervisningstiden

bör genomföras. Remisstiden för Skolkommissionens betänkande gick ut den 1 september 2017. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

I promemorian *Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program* (U2017/03537/GV) finns bl.a. förslag som stärker eleverns möjligheter att läsa in grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogrammen. I promemorian föreslås att kurser som ger grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå ska ingå i alla nationella program i gymnasieskolan. Elever på yrkesprogram ska dock enligt förslaget ha rätt att välja bort sådana kurser. Kraven för en examen från ett yrkesprogram ska inte heller höjas. Förslaget i promemorian innebär att yrkesprogrammets omfattning ska utökas till 2 700 eller 2 800 gymnasiepoäng (beroende på i vilken utsträckning behörighetsgivande kurser redan ingår obligatoriskt i programmet). Den garanterade undervisningstiden för yrkesprogram föreslås utökas i motsvarande omfattning. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019 med tillämpningsstart på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2019.

Promemorian har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Av Statsrådsberedningens propositionsförteckning (2018-01-16) för propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2018 under återstoden av riksmötet framgår att regeringen avser att lämna propositionen *Ökade möjligheter till grundläggande behörighet och ett estetiskt ämne i gymnasieskolan* senast den 10 april 2018.

Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg

Enligt 15 kap. 22 § skollagen ska betyg sättas på varje avslutad kurs, efter genomfört gymnasiearbete och examensarbete och i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) konstaterade i sitt betänkande att det svenska systemet med kursbetyg avviker från många länder. Kursbetyg och systemet med korta kurser bidrar enligt utredningen till stress och en fragmentering av utbildningen. I fråga om införandet av ämnesbetyg konstaterade utredningen att tidigare försök att införa ämnesbetyg fallit på att det varit problematiskt att sätta ämnesbetyg i en kursutformad gymnasieskola. Utredningens bedömning var att ämnesbetyg vore svåra att kombinera med det nuvarande systemet och föreslår i stället två andra möjliga modeller för införandet av ämnesbetyg: den ena är en blandad modell och den andra en fullt ämnesutformad gymnasieskola. Utredningen underströk vidare att ett eventuellt införande av ämnesbetyg, i synnerhet en eventuell övergång till en ämnesutformad gymnasieskola, skulle ta tid och kräva ett stort förberedelsearbete.

Utredningen analyserade vidare för- och nackdelar med kursbetyg respektive ämnesbetyg och gjorde bedömningen att ämnesbetyg har en betydande potential att ge såväl elever som lärare bättre möjligheter. Dessutom

skulle risken för tidiga studiemisslyckanden kunna minska eftersom färre avgörande betyg sätts tidigt i utbildningen. Utredningen bedömde att ett arbete mot att införa ämnesbetyg bör fortsätta och att det finns viktiga skäl för att bereda frågan vidare och ta fram nödvändiga författningsförslag.

Gymnasieutredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Statsrådet Anna Ekström har nyligen aviserat att regeringen avser att tillsätta en utredning som ska se över ämnesbetygen i gymnasieskolan (Dagens nyheter den 25 januari 2018).

Dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan.

Varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser på dessa ska så långt det är möjligt anpassas med hänsyn till ungdomarnas önskemål (15 kap. 30 § skollagen). Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program. Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar (16 kap. 42 §).

I Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) berörs frågan om det finns anledning att göra justeringar av det nationella programutbudet i gymnasieskolan med utgångspunkt i efterfrågan på arbetsmarknaden. Utredningen lyfter Arbetsförmedlingens prognos för arbetsmarknaden 2015–2017, som visar att matchningen mellan tillgång på utbildad arbetskraft och efterfrågan på arbetskraft kommer att vara en utmaning inom allt fler yrken. Det beror bl.a. på att gymnasieskolan efter hand kommer att få en minskad betydelse i fråga om försörjningen av yrkesutbildad arbetskraft, eftersom allt färre väljer att studera på yrkesprogram. Utredningen föreslår dessutom en rad justeringar i utbudet av nationella program och inriktningar som bedöms vara relevanta och angelägna.

Gymnasieutredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Arbetsplatsförlagt lärande på högskoleförberedande program

Av 16 kap. 16 § skollagen följer bl.a. att ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande (APL). Med arbetsplatsförlagt lärande avses enligt 1 kap. 3 § gymnasieförordningen (2010:2039) lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan.

Arbetsplatsförlagt lärande ska enligt 4 kap. 12 § gymnasieförordningen förekomma på gymnasieskolans alla nationella yrkesprogram med minst 15 veckor. Inom den gymnasiala lärlingsutbildningen ska mer än hälften av utbildningen vara arbetsplatsförlagd. Varje vecka med arbetsplatsförlagt lärande motsvarar i gymnasieskolan 23 timmar garanterad undervisningstid. Av lagrummet följer vidare att huvudmannen får besluta att arbetsplatsförlagt

lärande ska finnas på högskoleförberedande program och får då också besluta om i vilken omfattning.

Ett nationellt sökområde för gymnasieskolan

I 15 kap. 30 § skollagen berörs kommunens ansvar för en gymnasieskola med offentlig huvudman. Av lagrummet framgår att varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunerna erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av annan kommun eller ett landsting enligt samverkansavtal med kommunen eller landstinget. Kommuner som har ingått ett samverkansavtal bildar ett samverkansområde för utbildningen. Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser ska så långt det är möjligt anpassas med hänsyn till ungdomarnas önskemål.

Utskottets ställningstagande

Undervisningstid

I promemorian Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program (U2017/03537/GV) finns bl.a. förslag som stärker elevers möjligheter att läsa in grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogrammen. Förslaget innebär att yrkesprogrammets omfattning ska utökas till 2 700 eller 2 800 gymnasiepoäng (beroende på i vilken utsträckning behörighetsgivande kurser redan ingår obligatoriskt i programmet). Den garanterade undervisningstiden för yrkesprogram föreslås utökas i motsvarande omfattning. I Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) finns bl.a. förslag om utökad undervisningstid på högskoleförberedande program.

Utskottet ser ett behov av mer undervisningstid för att alla elever ska ges möjlighet att i gymnasieskolan kunna förvärva både en bred kunskapsbas och djupa programinriktade kunskaper och välkomnar därför att regeringen aviserat att man avser att lämna propositionen Ökade möjligheter till grundläggande behörighet och ett estetiskt ämne i alla nationella program till riksdagen under våren 2018 med förslag om att stärka möjligheter för elever att läsa in grundläggande behörighet till högskolan. Utskottet anser att beredningen av Gymnasieutredningens förslag och promemorian Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program i fråga om undervisningstid och den aviserade propositionen bör avvaktas. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:3360 yrkande 1 (M).

Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg

Utskottet välkomnar Gymnasieutredningens analys av för- och nackdelar med kursbetyg och ämnesbetyg samt förslaget att ett utvecklingsarbete i fråga om ämnesbetyg bör göras långsiktigt och att tillräcklig tid måste avsättas för detta.

En utredning föreslås bli tillsatt för att ta fram nödvändiga författningsförslag och belysa vilka ytterligare konsekvenser ett införande av ämnesbetyg skulle medföra. Utskottet noterar att statsrådet Anna Ekström nyligen uttalat att regeringen avser att tillsätta en utredning som ska se över ämnesbetygen i gymnasieskolan. Utskottet anser att den aviserade utredningen bör avvaktas och avstyrker motionerna 2017/18:3360 yrkande 2 (M) och 2017/18:3759 yrkande 11 (C).

Dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan

När det gäller frågan om att förbättra dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan anser utskottet att det pågående arbetet med beredningen av Gymnasieutredningens betänkande i vilket förslag på området lämnats inte bör föregripas. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2017/18:869 (S), 2017/18:3360 (M) yrkande 7 och 2017/18:3421 (M) yrkande 45.

Arbetsplatsförlagt lärande på högskoleförberedande program

När det gäller frågan om att införa arbetsplatsförlagt lärande på de högskoleförberedande programmen vill utskottet anföra följande: Utskottet vill påpeka att det redan i dag är en möjlighet för huvudmän för högskoleförberedande program att besluta om och i vilken omfattning arbetsplatsförlagt lärande ska finnas på dessa program. Utskottet kan för närvarande inte se att något behov finns av att utvidga denna möjlighet för huvudmännen. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2017/18:1421 (M) och 2017/18:1998 (M) yrkande 1.

Ett nationellt sökområde för gymnasieskolan

När det gäller frågan om ett nationellt sökområde för gymnasieskolans alla nationella program vill utskottet i likhet med tidigare uttalanden från utskottet (se bet. 2014/15:UbU10 s. 8) i första hand hänvisa till 15 kap. 30 § skollagen som berör kommunens ansvar för en gymnasieskola med offentlig huvudman. Av lagrummet framgår att varje kommun ansvarar för att ungdomarna i kommunerna erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller utbildning som anordnas av en annan kommun eller ett landsting enligt samverkansavtal med kommunen eller landstinget. Kommuner som har ingått ett samverkansavtal bildar ett samverkansområde för utbildningen. Vilka utbildningar som erbjuds och antalet platser på dessa ska så långt det är möjligt anpassas med hänsyn till ungdomarnas önskemål. Utskottet ser positivt på en utveckling baserad på frivilliga överenskommelser mellan kommuner och finner inga bärande skäl till att ändra den gällande ordningen och skapa ett nationellt sökområde för gymnasieskolans nationella program. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2017/18:3451 yrkande 4 (M).

Gymnasial yrkesutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gymnasial yrkesutbildning.
Jämför reservation 5 (M), 6 (SD) och 7 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 föreslås en ökad satsning på branschskolor. Motionärerna menar att branschskolor underlättar företagets möjligheter att utforma en yrkesutbildning efter branschens kompetensbehov.

Enligt motionärerna i motion 2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 3 bör gymnasieskolan utveckla ett nära samarbete med det lokala näringslivet. Detta gäller särskilt de yrkesinriktade programmen. I yrkande 4 efterfrågas en satsning på yrkesgymnasium. Motionärerna menar att många ungdomar inte vill ägna sig åt teoretiska studier utan föredrar en yrkesinriktad gymnasieutbildning som ger dem arbete direkt efter avklarade studier.

I partimotion 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 13 efterfrågar motionärerna en stärkt yrkesutbildning för att förbättra möjligheterna för eleverna att gå från utbildning till arbete. I yrkande 17 vill motionärerna underlätta för fler att ta del av yrkesutbildningar på gymnasienivå, bl.a. genom att det ska bli möjligt att ta examen utan de teoretiska ämnena men med grundläggande språk- och samhällskunskap. Det bör även vara möjligt att examineras på engelska, menar motionärerna. I yrkande 19 vill motionärerna att en översyn ska göras av hur tillgängligheten till yrkes- och lärlingsutbildningarna kan förbättras.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 8 begärs att kommunövergripande yrkes- och lärlingsprogram underlättas. Yrkesprogram är generellt sett dyra för kommunerna, varför det bör bli lättare att samverka kring yrkes- och lärlingsutbildningar i syfte att minska den ekonomiska belastningen för den enskilda kommunen. I yrkande 14 begärs att förutsättningarna för att utöka och bredda yrkes- och lärlingsutbildningarna ska utredas. I yrkande 17 begärs bl.a. att fler utbildningar ska få bli yrkescollege. I yrkande 22 vill motionärerna stärka gymnasiets yrkesprogram bl.a. genom fler ingångar till yrkesprogrammen och genom att komprimera och effektivisera yrkestestetiska tunga utbildningar på gymnasiet så att yrkescertifikat kan nås på kortare tid än i dag. I yrkande 23 föreslår motionärerna att nyanlända elever som kommit in sent i grundskolan får möjlighet till yrkesutbildningar på gymnasienivå där examen är möjlig utan de teoretiska ämnena men med grundläggande språk- och samhällskunskap. Genom en sådan ordning kan de nyanlända eleverna enligt motionärerna fortare få möjlighet att försörja sig själva och knyta an till det svenska samhället. I yrkande 24 framhålls att branschskolor ska bistå arbetsmarknaden

med efterfrågad arbetskraft och samtidigt vara ett kompetenscentrum som driver utvecklingen framåt i branscherna.

I motion 2017/18:681 av Lars Eriksson (S) begärs att yrkesprogrammen som utbildar personal till byggbranschen ska ses över för att göra dem mer attraktiva.

Bakgrund och gällande rätt

Av 15 kap. 3 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn. Enligt 15 kap. 7 § skollagen består utbildningen i gymnasieskolan av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program.

Av 1 kap. 8 § gymnasieförordningen (2010:2039) framgår att det för yrkesprogrammen ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv.

Av 4 kap. 5 § gymnasieförordningen framgår bl.a. att innan Skolverket meddelar föreskrifter om programfördjupning för yrkesprogram ska berörda nationella programråd höras.

Av 5 kap. 9 § gymnasieförordningen framgår att berörda nationella programråd ska höras om en ansökan om att inrätta en särskild variant som avser yrkesprogram behandlas av Skolverket.

Av 10 § förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk framgår att myndigheten ska ansvara för de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning.

En försöksverksamhet med branschskolor

Riksdagen biföll våren 2017 proposition 2016/17:161 En försöksverksamhet med branschskolor (bet. 2016/17:UbU21, rskr. 2016/17:319). Försöksverksamheten innebär att en huvudman för utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller för kommunal vuxenutbildning enligt skollagen med bibehållet huvudmannaskap får sluta avtal med en branschskola om att skolan utför vissa uppgifter inom sådan utbildning (entreprenad). De uppgifter som får överlämnas på entreprenad är undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad profil (yrkesämnen) och undervisning som avser sådant gymnasiearbete som ingår i utbildningen enligt skollagen. Branschskolorna erbjuder utbildningar på gymnasial nivå där det lokalt inte finns tillräckligt många elever, men där efterfrågan på arbetskraft är stor. Försöksverksamheten pågår under perioden 2018–2023 runt om i Sverige med tio branschskolor som Skolverket har utsett. Regelverket finns i lagen (2017:571) om försöksverksamhet med branschskolor och förordningen (2017:623) om försöksverksamhet med branschskolor och statsbidrag till vissa huvudmän.

Yrkescollege

Genom förordningen (2014:375) om statsbidrag för utveckling av lärande på arbetsplatser och regionala stödfunktioner för yrkesutbildning kan statsbidrag sökas hos Skolverket för att stimulera yrkescollege och liknande samverkansmodeller och sprida dem till fler branscher. Inom tekniksektorn och vård- och omsorgssektorn har collegemodeller utvecklats där kommuner, utbildningsanordnare och företag samverkar för att öka attraktionskraften och kvaliteten i gymnasieutbildningen. Även inom andra sektorer finns olika former av samverkansmodeller.

Skolverket

Av Skolverkets regleringsbrev för 2018 följer att myndigheten ska redovisa en samlad analys av myndighetens insatser och uppdrag inom yrkesutbildningsområdet senast den 16 oktober 2018. Myndighetens samverkan med de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning ska framgå. Det ska även framgå vilka åtgärder som myndigheten bedömer behövs för att främja den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningens kvalitet och den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningens attraktionskraft för unga kvinnor och män. I arbetet med uppdraget ska Skolverket beakta Skolinspektionens granskningar. Skolverket ska dessutom genomföra insatser för att höja yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft. Uppdraget ska redovisas i Skolverkets samlade redovisning inom yrkesutbildningsområdet senast den 16 oktober 2018.

Skolverket har haft i uppdrag (2017/1930/GV) att i sitt arbete med att utforma förslag till sammanhållna yrkesutbildningar inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning se till att förslagen även kan tillämpas inom gymnasieskolans introduktionsprogram där så är lämpligt. I Skolverkets redovisning av uppdraget (dnr 2016:694-2017:702) framhåller verket att de sammanhållna yrkesutbildningarna är utformade utifrån de kompetenskrav som olika branscher ställer och anses lämpliga inom vuxenutbildningen, men kan passa olika bra för olika individer. Om en individuell bedömning visar att innehållet i ett yrkespaket passar, kan det även användas för elever inom gymnasieskolans introduktionsprogram och med fördel kombineras med grundskoleämnena och med andra gymnasiala kurser utifrån individens behov. Vissa branschrepresentanter anser dock enligt verket att de nationella yrkespaketen inom deras egen bransch inte bör tillämpas på introduktionsprogram.

Budgetpropositionen 2018

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16) framför regeringen att målgruppen för statsbidraget för gymnasial lärlingsutbildning bör vidgas så att den även omfattar elever på introduktionsprogram som genomför utbildning i lärlingsliknande former. Syftet är att stärka

förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden för elever på introduktionsprogram med svag anknytning till arbetsmarknaden.

Regeringen anger vidare i budgetpropositionen att det krävs omfattande åtgärder för att stärka den nationella kompetensförsörjningen och vända den negativa trenden gällande antalet sökande till gymnasieskolans yrkesprogram. Regeringen aviserar därför bl.a. en satsning på rekrytering av yrkeslärare om 45 miljoner kronor och en satsning om 30 miljoner kronor på att öka och utveckla kvaliteten på det arbetsplatsförlagda lärandet. Vidare har regeringen angett att man avser att lämna en proposition till riksdagen under 2018 med förslag om stärkta möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa in grundläggande behörighet till högskolan (se vidare nedan). Regeringen vill även underlätta arbetsgivares kompetensförsörjning av yrkesutbildad arbetskraft och göra det möjligt för personer att förkorta vägen från utbildning till arbete. Regeringen föreslår därför att en försöksverksamhet med yrkesprov ska införas i yrkesutbildningen inom bl.a. gymnasieskolans introduktionsprogram och yrkesprogram. Syftet är att stärka yrkesutbildningens arbetsmarknadsrelevans och samverkan mellan skola och arbetsliv samt tydliggöra vad utbildningarna leder till.

Av Statsrådsberedningens propositionsförteckning (2018-01-16) för propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2018 under återstoden av riksmötet framgår att regeringen avser att lämna propositionen Ökade möjligheter till grundläggande behörighet och ett estetiskt ämne i gymnasieskolan senast den 10 april 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att gymnasieskolans yrkesutbildningar är av central betydelse för att unga snabbt ska kunna få jobb och företagen ska kunna rekrytera den personal de behöver. Åtgärder för att öka antalet elever på yrkesprogrammen är enligt utskottet välbehövliga. Utskottet välkomnar därför satsningar i budgetpropositionen för 2018 på rekrytering av yrkeslärare och på att öka och utveckla kvaliteten på det arbetsplatsförlagda lärandet. Vidare har regeringen angett att man avser att lämna en proposition till riksdagen under 2018 med förslag om stärkta möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa in grundläggande behörighet till högskolan. En försöksverksamhet med yrkesprov ska också införas i yrkesutbildningen inom bl.a. gymnasieskolans introduktionsprogram och yrkesprogram. Syftet är att stärka yrkesutbildningens arbetsmarknadsrelevans och samverkan mellan skola och arbetsliv samt tydliggöra vad utbildningarna leder till. Utskottet vill också framhålla Skolverkets pågående arbete med att analysera åtgärder som behövs för att främja den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningens kvalitet och den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningens attraktionskraft för unga kvinnor och män.

När det gäller frågan om att satsa på branschskolor anser utskottet att utfallet av den pågående försöksverksamheten som riksdagen beslutade om

våren 2017 (prop. 2016/17:161, bet. 2016/17:UbU21, rskr. 2016/17:319) bör avvaktas.

När det sedan gäller frågan om fler yrkesutbildningar inom gymnasieskolan ska bli en del av yrkescollege och liknande samverkansmodeller hänvisar utskottet till att statsbidrag kan sökas hos Skolverket för att stimulera yrkescollege och liknande samverkansmodeller och sprida dem till fler branscher. Någon åtgärd från riksdagen med anledning av motioner om yrkescollege och liknande samverkansformer är därmed inte motiverad.

När det gäller övriga frågor anser utskottet att det inte finns något behov av att ändra det gällande regelverket.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2017/18:681 (S), 2017/18:905 (SD) yrkandena 3 och 4, 2017/18:3360 (M) yrkande 6, 2017/18:3683 (C) yrkandena 13, 17 och 19 och 2017/18:3759 (C) yrkandena 8, 14, 17 och 22–24.

Lärlingsutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lärlingsutbildning och lärlingsersättning.

Jämför reservation 8 (M), 9 (C), 10 (KD) och 11 (M, C, L, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3042 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2 efterfrågar motionärerna en utökad och breddad lärlingsutbildning. Lärlingsplatserna måste enligt motionärerna likna en anställning, med en riktig lärlingslön, och förväntas övergå i en anställning, för vilken det offentliga inledningsvis tar en större del av lönekostnaden.

I kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8 efterfrågas en utveckling av lärlingsutbildningen och den gymnasiala lärlingsanställningen. Det ger, enligt motionärerna, företag en möjlighet att i egen regi, eller tillsammans med en befintlig skola, utforma en yrkesutbildning efter branschens kompetensbehov.

I partimotion 2017/18:3683 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 20 vill motionärerna att frågan om att införa särskilda lärlingsråd ska ses över. Lärlingsråden ska utforma utbildningarna så att de blir relevanta, håller hög kvalitet och följer arbetsmarknadens behov.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 45 framhåller motionärerna att de goda möjligheterna till anställning efter avslutad lärlingsutbildning är en viktig anledning till att lyfta fram lärlingsutbildningarna.

Lärlingsersättning

I motion 2017/18:2154 av Johanna Haraldsson (S) efterfrågas en översyn av rätten till lärlingsersättning så att elever oavsett utbildningsform behandlas lika. Elever på gymnasiesärskolan har enligt motionären samma kostnader som andra lärlingar men saknar rätt till lärlingsersättning.

Bakgrund och gällande rätt

Efter tre års försöksverksamhet infördes hösten 2011 lärlingsutbildning som en ordinarie utbildningsform inom gymnasieskolan (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Enligt 16 kap. 11 § skollagen (2010:800) får det inom yrkesprogrammen finnas en gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Den gymnasiala lärlingsutbildningen ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser.

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2018 att andelen lärlingar ökat kontinuerligt sedan 2011. Våren 2017 fanns det omkring 9 600 lärlingar i gymnasieskolan. Av dessa var 38 procent kvinnor och 62 procent män. Från och med 2016 uppgår statsbidraget som en arbetsgivare kan erhålla per elev och läsår till högst 47 500 kronor (3 § förordningen (2011:947) om statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning). Läsåret 2016/17 var andelen lärlingar 10 procent av alla elever på yrkesprogram, vilket är en ökning med drygt 1 procentenhet jämfört med året innan (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 121 och 131).

I proposition 2017/18:24 Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv föreslås ändringar i skollagen som innebär att omfattningen i tid av det arbetsplatsförlagda lärandet för en elev som går gymnasial lärlingsutbildning tydligare ska framgå av det utbildningskontrakt som ska tecknas för eleven. Det föreslås även att bestämmelser om utbildningskontrakt, som motsvarar de som gäller för lärlingsutbildning i gymnasieskolan, ska införas för lärlingsutbildning i gymnasiesärskolan. Riksdagen har nyligen bifallit propositionen (bet. 2017/18:UbU9, rskr. 2017/18:155).

Enligt Skolverket (rapport 2015:427) har flera elever på yrkesintroduktion arbetsplatsförlagt lärande (APL) eller praktik i så stor omfattning att de kan sägas gå en lärlingsliknande utbildning. Samtidigt finns det enligt verket en risk för att elever på introduktionsprogrammen missgynnas i konkurrensen om APL-platser. Arbetsgivare som tar emot en lärling från ett nationellt program har möjlighet att ta del av ett statsbidrag. Den möjligheten finns inte för de arbetsgivare som under lärlingsliknande former tar emot en elev från ett introduktionsprogram. För att stärka förutsättningarna för etablering på arbetsmarknaden för elever på introduktionsprogram konstaterar regeringen i budgetpropositionen för 2018 att målgruppen för statsbidraget för gymnasial lärlingsutbildning bör vidgas så att den även omfattar elever på introduktionsprogram som genomför utbildning i lärlingsliknande former (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 135 och 197). Förordningen (2011:947) om statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning är ännu inte ändrad.

Lärlingsersättning

I 3 § förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning framgår att lärlingsersättning får lämnas till elever som deltar i gymnasial lärlingsutbildning i gymnasieskolan, har ett utbildningskontrakt enligt 16 kap. 11 a § skollagen och har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395). Det är inte möjligt att få lärlingsersättning för elever som läser lärlingsutbildning i gymnasiesärskolan.

I frågesvar den 9 mars 2016 (fr. 2015/16:875) om lärlingsersättning till elever i gymnasiesärskolan anförde dåvarande statsrådet Aida Hadzialic att i den promemoria (U2013/6057/SF) som remitterades hösten 2013, med förslag till en förordning om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning, var ett ingångsvärde att elever i gymnasiesärskolan som valt lärlingsspåret skulle behandlas likadant som övriga gymnasielärlingar. Hadzialic framhöll att bedömningen som gjordes i promemorian var att det vid den tidpunkten inte fanns några extra kostnader som hörde ihop med själva lärlingsutbildningen för gymnasiesärskolans lärlingar. Hadzialic anförde vidare att frågan var angelägen och att hon avsåg att följa den.

Utskottets ställningstagande

Efter tre års försöksverksamhet infördes hösten 2011 lärlingsutbildning som en alternativ väg till en gymnasieexamen på ett yrkesprogram (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). Andelen lärlingar har ökat kontinuerligt sedan 2011. Våren 2017 fanns det omkring 9 600 lärlingar i gymnasieskolan. Utskottet vill i det sammanhanget erinra om att lärlingsutbildningen innebär en stor förändring i det svenska utbildningsväsendet – både genom att den är relativt omfattande när det gäller antalet ungdomar som berörs och för att den till sitt innehåll är annorlunda jämfört med hur yrkesutbildningen fungerat tidigare. Utbildningsformen ställer andra krav inte bara på lärlingarna utan också på gymnasieskolorna och arbetsplatserna. Utskottet kan konstatera att en rad åtgärder har vidtagits eller avses att vidtas när det gäller lärlingsutbildningen. I budgetpropositionen för 2018 konstaterar regeringen att målgruppen för statsbidraget för gymnasial lärlingsutbildning bör vidgas så att den även omfattar elever på introduktionsprogram som genomför utbildning i lärlingsliknande former. Riksdagen har nyligen bifallit en proposition (prop. 2017/18:24, bet. 2017/18:UbU9, rskr. 2017/18:155) i vilken det föreslås att omfattningen i tid av det arbetsplatsförlagda lärandet för en elev som går gymnasial lärlingsutbildning tydligare ska framgå av det utbildningskontrakt som ska tecknas för eleven. Det föreslås även att bestämmelser om utbildningskontrakt, som motsvarar de som gäller för lärlingsutbildning i gymnasieskolan, ska införas för lärlingsutbildning i gymnasiesärskolan. Utskottet kan konstatera att andelen lärlingar på yrkesprogrammen ökar och att det pågår ett arbete för att förbättra lärlingsutbildningen i olika avseenden. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2017/18:3042 (L, M, C, KD) yrkande 2,

2017/18:3360 (M) yrkande 8, 2017/18:3601 (KD) yrkande 45 och 2017/18:3683 (C) yrkande 20.

Lärlingsersättning

När det gäller frågan om lärlingsersättning för lärlingar inom gymnasiesärskolan hänvisar utskottet till f.d. statsrådet Hadzialics uttalande den 9 mars 2016 i ett frågesvar (fr. 2015/16:875). I frågesvaret gör statsrådet bedömningen att det inte finns några extra kostnader som hör ihop med själva lärlingsutbildningen för gymnasiesärskolans lärlingar. Utskottet utgår från att regeringen noga följer frågan och vidtar åtgärder om behov uppstår. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:2154 (S).

Nya inslag på de nationella programmen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nya inslag på de nationella programmen.

Jämför reservation 12 (SD), 13 (C) och 14 (KD).

Motionerna

I motion 2017/18:15 av Robert Stenkvist (SD) efterfrågas en ökning av andelen fordonstekniska utbildningar med inriktning mot alternativa drivmedel. Enligt motionären behöver kunskaperna hos eleverna när det gäller alternativa drivmedel förbättras.

I motion 2017/18:2854 av Rickard Nordin (C) yrkande 6 föreslås att e-sport ska tillåtas som inriktning inom gymnasieutbildning, liksom andra specialgymnasier. E-sporten har enligt motionären minst lika goda förutsättningar för professionellt utövande som många andra utbildningar som i dag får startas.

I partimotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 50 föreslås att måltidskunskap ska vara en obligatorisk kurs på alla vård- och omsorgsutbildningar. Motionärerna framhåller att det är viktigt att anpassa såväl näringsinnehåll, portionsstorlek och matens konsistens till den enskildes behov.

I motion 2017/18:104 av Caroline Szyber (KD) yrkande 1 föreslås att en översyn ska göras av möjligheterna att inrätta en handelsinriktning på det ekonomiska programmet. En handelsinriktning skulle underlätta för handeln att rekrytera rätt kompetens.

Bakgrund och gällande rätt

Av 4 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) framgår bl.a. att ett nationellt program inom gymnasieskolan består av

- gymnasiegemensamma ämnen
- programgemensamma ämnen
- i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser
- programfördjupning
- kurser inom det individuella valet
- gymnasiearbete.

Det är regeringen som, efter Skolverkets beredning i samverkan med avnämare, beslutar om vilka ämnen som ska vara programgemensamma (dvs. obligatoriska på respektive program) samt vilka nationella inriktningar som ska finnas på gymnasieskolans nationella program (se 4 kap. 1 och 2 §§ gymnasieförordningen). Regeringen föreskriver vidare vilka kurser som måste erbjudas som individuellt val (4 kap. 7 § gymnasieförordningen). Samma paragraf föreskriver vidare att varje elev inom utrymmet för det individuella valet har rätt att läsa de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Skolverket har regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka ämnen som utöver de gymnasiegemensamma ämnena ska få förekomma i gymnasieskolan samt om ämnesplaner (tidigare kursplaner). Skolverket föreskriver också vilka ämnen och kurser som ska ingå i de nationella inriktningar som regeringen beslutat om.

Av bilaga 1 till gymnasieförordningen framgår att det finns 60 nationella inriktningar på de 18 nationella programmen. Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds ett allsidigt urval av nationella program och inriktningar.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) hade bl.a. i uppdrag att analysera om det fanns skäl att göra justeringar av det nationella utbudet av program och inriktningar i gymnasieskolan, och i så fall föreslå sådana justeringar. I utredningen framhålls att gymnasieskolan innehåller flera studievägar med få elever eller vissa överlappningar och att en viss minskning av antalet inriktningar därför vore önskvärd. Det bör dessutom vara möjligt att läsa yrkeskurser inom vissa högskoleförberedande program. Utredningen föreslår därför bl.a. följande i fråga om inriktningar och utbudet av nationella program:

- Antalet inriktningar minskas, och vissa namnbyten görs i fråga om program.
- En inriktning med yrkesprofil mot handelsområdet införs på ekonomiprogrammet, och sälj- och servicekurser införs på flera yrkesprogram.
- En underskötterskeexamen införs på vård- och omsorgsprogrammet.
- Ett nationellt programråd för högskoleförberedande program inrättas.

- En modell föreslås för regelbunden bedömning av hur program bör uppdateras och kontinuerligt förnyas.

Gymnasieutredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Skolverket eller regeringen beslutar om att införa nya inriktningar på nationella program och på olika sätt införa eller uppmärksamma vissa ämnen eller kunskapsområden i gymnasieskolan. Gymnasieutredningens förslag om bl.a. en modell för regelbunden bedömning av hur nationella program bör uppdateras och kontinuerligt förnyas bereds inom Regeringskansliet, och utskottet anser att beredningen bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2017/18:15 (SD), 2017/18:104 (KD) yrkande 1, 2017/18:2854 (C) yrkande 6 och 2017/18:3750 (KD) yrkande 50.

Behörighetskrav till gymnasieskolan och högskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om behörighetskrav till gymnasieskolan, grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogram och asylsökandes rätt att påbörja utbildning i gymnasieskolan.

Jämför reservation 15 (M).

Motionerna

Behörighetskrav till gymnasieskolan

I kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 efterfrågas skärpta behörighetskrav till gymnasieskolan. Enligt motionärerna ska yrkesprogrammen ha samma krav som de högskoleförberedande programmen.

Grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogram

I partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 begärs att yrkesprogrammen på gymnasieskolan ska kunna ge högskolebehörighet.

Asylsökandes rätt att påbörja utbildning i gymnasieskolan

I motion 2017/18:1672 av Maria Ferm (MP) yrkande 3 begärs att åldersgränsen för asylsökande att ansöka till ett program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan (inklusive introduktionsprogram) ska vara densamma som för elever bosatta i Sverige. Det bör enligt motionären finnas en rätt för

asylsökande att ansöka till ett gymnasieprogram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år den asylsökande fyller 20 år.

Bakgrund och gällande rätt

Behörighetskrav till gymnasieskolan

För behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram krävs godkända grundskolebetyg i svenska, engelska, matematik och minst fem andra ämnen (16 kap. 30 § skollagen [2010:800]). För behörighet till högskoleförberedande program krävs godkända grundskolebetyg i svenska, engelska, matematik och minst nio andra ämnen. Utöver detta krävs enligt gymnasieförordningen (2010:2039) godkända betyg från grundskolan i vissa specifika ämnen för behörighet till vissa högskoleförberedande program. Av de nio ämnena ska, utöver svenska, matematik och engelska, ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap ingå för behörighet till ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet, och av de nio ämnena ska biologi, fysik och kemi ingå för behörighet till naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) föreslog bl.a. att alla nationella program ska ha lika höga behörighetskrav och att tolv godkända grundskoleämnen ska gälla för både yrkesprogram och högskoleförberedande program. Utredningen bedömde att fler elever måste ges bättre förkunskaper, i grundskolan eller på introduktionsprogram, för att kunna fullfölja ett nationellt program. Enligt utredningen ska det dock vara möjligt att göra undantag från vissa behörighetskrav för elever som är mycket nära behörighet när åldersgränsen infaller och som bedöms ha förutsättningar att klara studierna på ett nationellt program.

Gymnasieutredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogram

Genom gymnasiereformen blev det en tydligare indelning av gymnasieskolans program i yrkesprogram och högskoleförberedande program. Obligatoriet för yrkeselever att läsa de kurser som krävdes för grundläggande behörighet till högskoleutbildning togs bort. Omfattningen av vissa av de gymnasiegemensamma ämnena (tidigare kärnämnen) på yrkesprogrammen minskades för att ge ett utökat utrymme för yrkesfördjupning (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8).

Av 15 kap. 7 § skollagen framgår att de nationella programmen är yrkesprogram eller högskoleförberedande program.

I 16 kap. 3 § skollagen föreskrivs att yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning. Vidare ska alla elever på yrkesprogram inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

Närmare bestämmelser om möjligheter till individuellt val och utökad program för att uppnå grundläggande behörighet finns i 4 kap. 7 och 23 §§ gymnasieförordningen.

För elever som inte utnyttjar dessa möjligheter finns även en rätt att efter avlagd yrkesexamen läsa in grundläggande högskolebehörighet inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen (20 kap. 19 § skollagen).

Av 16 kap. 26 § skollagen följer att utbildningen på yrkesprogram syftar till en yrkesexamen och utbildningen på högskoleförberedande program syftar till en högskoleförberedande examen. Båda dessa examina kallas gymnasieexamen. För elever som har betyg från en utbildning som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program ska en gymnasieexamen utfärdas, om villkoren i 16 kap. 27 eller 28 § är uppfyllda.

I 16 kap. 27 § skollagen föreskrivs bl.a. att en yrkesexamen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng i varje ämne samt gymnasiearbetet.

I 16 kap. 28 § skollagen föreskrivs bl.a. att en högskoleförberedande examen ska utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk om sammanlagt 300 gymnasiepoäng, engelska om sammanlagt 200 gymnasiepoäng och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng. Gymnasiearbetet ska ingå i de godkända betygen.

Av 7 kap. 5 § högskoleförordningen (1993:100) följer bl.a. att grundläggande behörighet till en utbildning som påbörjas på grundnivå och vänder sig till nybörjare har den som avlagt en högskoleförberedande examen i gymnasieskolan (eller inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå) eller avlagt en yrkesexamen i gymnasieskolan (eller inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå) samt har lägst betyget E i de kurser i svenska eller svenska som andraspråk och engelska som krävs för en högskoleförberedande examen i gymnasieskolan.

I budgetpropositionen för 2018 framhåller regeringen att elevers möjligheter att läsa in grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogrammen behöver stärkas. Elever kan i dag välja till de kurser som krävs för grundläggande behörighet, vilket enligt regeringen i praktiken är svårt – bl.a. eftersom skolhuvudmännens planering av utbildningen ibland innebär att APL-perioder på yrkesprogrammen konkurrerar med undervisning i behörighetsgivande kurser. Som ett led i arbetet med att stärka möjligheten till högskolebehörighet på yrkesprogrammen remitterade Utbildningsdepartementet i september 2017 en promemoria (U2017/03537/GV) med bl.a. förslag som stärker elevers möjligheter att läsa in grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogrammen. I promemorian föreslås att kurser som ger grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå ska ingå i alla nationella program i

gymnasieskolan. Elever på yrkesprogram ska dock enligt förslaget ha rätt att välja bort sådana kurser. Kraven för en examen från ett yrkesprogram ska inte heller höjas. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019 med tillämpningsstart på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2019.

Av Statsrådsberedningens propositionsförteckning (2018-01-16) för propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2018 under återstoden av riksmötet framgår att regeringen avser att lämna propositionen Ökade möjligheter till grundläggande behörighet och ett estetiskt ämne i gymnasieskolan senast den 10 april 2018.

Asylsökandes rätt att påbörja utbildning i gymnasieskolan

I skollagen finns det för varje skolform inom skolväsendet bestämmelser om vilka som har rätt till utbildning inom skolformen. Enligt skollagen ska gymnasieskolan vara öppen endast för ungdomar som har avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden fram t.o.m. det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år (15 kap. 5 § skollagen).

Bestämmelserna i skollagen om gymnasieskolan gäller enbart för ungdomar som är bosatta i landet, vilket enligt skollagen innebär att man ska vara folkbokförd i Sverige. Så är t.ex. fallet med ungdomar som har beviljats ett permanent uppehållstillstånd eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som gäller i minst ett år. Vid tillämpningen av skollagen ska även vissa som inte är folkbokförda här anses vara bosatta i landet, t.ex. asylsökande (29 kap. 2 § andra stycket 1 och 2 skollagen och folkbokföringslagen [1991:481]).

Hemkommunen ansvarar för att barnen får skolgång och att ungdomar erbjuds plats vid en kommunal skolenhet. Med en persons hemkommun avses den kommun där han eller hon är folkbokförd. För den som är bosatt i Sverige utan att vara folkbokförd avses med hemkommun den kommun som personen stadigvarande vistas i eller, om personen saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i (29 kap. 6 § skollagen).

Särskilda bestämmelser gäller för asylsökandes rätt till gymnasieutbildning. Asylsökande har rätt till utbildning i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. Även barn som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, s.k. gömda barn, och vissa andra grupper, har rätt till gymnasieutbildning endast om de påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. Om ett asylsökande barn har påbörjat sin gymnasieutbildning innan barnet fyllt 18 år har han eller hon rätt att gå kvar på utbildningen även efter 18 års ålder. Detta gäller studier på såväl nationella program som på introduktionsprogram. Om en asylsökande elev har hunnit fylla 18 år när han eller hon uppnår behörighet till ett nationellt program har eleven däremot inte rätt att påbörja ett sådant program. Av skollagen (20 kap. 3 § och 29 kap. 3 §) framgår också att asylsökande inte har rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning (komvux) på grundläggande

nivå, gymnasial nivå eller utbildning i svenska för invandrare eller till särskild utbildning för vuxna (sär vux).

I budgetpropositionen för 2018 konstaterade regeringen att Skolverkets tolkning av skollagen när det gäller asylsökande ungdomar innebär att kommunen inte har någon skyldighet att anta en elev till utbildning på ett nationellt program om eleven fyllt 18 år. Det finns dock enligt regeringen inget som hindrar att kommunen ändå erbjuder en sådan utbildning. Regeringen menade vidare att det är angeläget att dessa ungdomar får möjlighet att fortsätta studera med sikte på en gymnasieexamen. Regeringen bedömde att kommunernas möjligheter att erbjuda dessa elever utbildning på nationella program bör öka genom ökade resurser till ändamålet. Regeringen föreslog därför medel för 2018 motsvarande 11 miljoner kronor för att kommuner som erbjuder nationellt gymnasieprogram för asylsökande mellan 18 och 20 år ska få ersättning för dessa kostnader (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 196–197 och utg.omr. 8 s. 36). Riksdagen har ställt sig bakom förslaget (bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125).

Utskottets ställningstagande

Behörighetskrav till gymnasieskolan

Utskottet kan konstatera att motionärernas förslag om att alla nationella program ska ha lika höga behörighetskrav och att tolv godkända grundskoleämnen ska gälla för både yrkesprogram och högskoleförberedande program ligger väl i linje med Gymnasieutredningens förslag om behörighetskrav till gymnasieskolan. Utskottet anser att beredningen av Gymnasieutredningens förslag bör avvaktas och avstyrker därmed motion 2017/18:3360 (M) yrkande 4.

Grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogram

Regeringen har aviserat att en proposition ska överlämnas till riksdagen i april 2018 som handlar om att stärka elevers möjligheter att läsa in grundläggande högskolebehörighet på yrkesprogrammen. Utskottet vill inte föregripa behandlingen av den aviserade propositionen och avstyrker därmed motion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38.

Asylsökandes rätt att påbörja utbildning i gymnasieskolan

När det gäller motionsönskemålet om att asylsökande ska få rätt att påbörja utbildning i gymnasieskolan noterar utskottet att Skolverkets tolkning av skollagen innebär att kommunen inte har någon skyldighet att anta en asylsökande elev till utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan om eleven fyllt 18 år. Det finns dock inget som hindrar att kommunen ändå erbjuder en sådan utbildning. Utskottet vill också framhålla att vid behandlingen av budgetpropositionen för 2018 har riksdagen ställt sig bakom ett förslag från regeringen som innebär att kommuner som erbjuder nationellt

gymnasieprogram för asylsökande mellan 18 och 20 år ska få ersättning för dessa kostnader (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16, bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125). Utskottet anser sammantaget att gällande regelverk är väl avväg och avstyrker motion 2017/18:1672 (MP) yrkande 3.

Introduktionsprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om introduktionsprogram.
Jämför reservation 16 (C) och 17 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 30 anförs att språkintruktionsprogrammet främst borde rikta sig till de elever som nyligen kommit till Sverige i syfte att effektivisera språkinläringen.

I motion 2017/18:744 av Johan Andersson m.fl. (S) framhålls betydelsen av den verksamhet som bedrivs på folkhögskolor i Östergötland inom gymnasieskolans språkintruktionsprogram.

I kommittémotion 2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 24 föreslås att det ska bli möjligt att läsa enstaka kurser på nationella program innan en elev har avslutat sitt introduktionsprogram. Enligt motionärerna skulle en sådan förändring kunna vara ett sätt att förkorta studietiden, förbättra inkluderingen och stärka känslan av utveckling och framsteg hos eleverna.

Bakgrund och gällande rätt

I 17 kap. skollagen (2010:800) finns allmänna bestämmelser om introduktionsprogram i gymnasieskolan och bestämmelser om utbildning på introduktionsprogram vid en gymnasieskola med offentlig huvudman och vid en fristående gymnasieskola. Av 17 kap. 2 § skollagen framgår att introduktionsprogrammen är preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintruktionsprogram.

Enligt 17 kap. 3 § skollagen är, utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning, syftet med

- preparandutbildning att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet
- programinriktat individuellt val att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet

- yrkesintroduktion att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram
- individuellt alternativ att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden
- språkintröduktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) bedömde i sitt betänkande att introduktionsprogrammen behöver utvecklas för att få en tydligare struktur. Rätten till heltidsstudier måste enligt utredningen säkras, och programmen behöver kunna erbjuda en större innehållsrig bredd.

Att komplettera med de grundskoleämnena som behövs anser utredningen vara viktigt också i fortsättningen men eleverna bör även kunna erbjudas ett mer varierat utbildningsinnehåll. Tydliggöranden krävs inte minst för språkintröduktion för att stimulera till olika utbildningsspår, t.ex. yrkesspår. Utredningen föreslår bl.a. följande.

- En minsta garanterad undervisningstid ska regleras även för introduktionsprogram, och rätten till tre års utbildning tydliggörs.
- Det ska vara möjligt att läsa programinriktat individuellt val som är inriktat mot ett högskoleförberedande program. Preparandutbildningen avvecklas.
- Justeringar görs med innebörden att eleverna ska få bättre möjligheter att läsa fler ämnen på vissa introduktionsprogram. Grunden läggs på så sätt för att språkintröduktion ska kunna innehålla olika utbildningsspår.
- Bedömning av nyanlända elevers kunskaper ska vara obligatoriskt i gymnasieskolan.
- Regleringen av dokumenten för introduktionsprogram ska tydliggöras.
- Ett nationellt utvecklingsråd för introduktionsprogram ska inrättas för att stödja nationell samverkan med relevant expertis.

Gymnasieutredningens förslag har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Skolverket har i rapporten Uppföljning av språkintröduktion (rapport 2017:454), där Skolverket bl.a. haft i uppdrag av regeringen att analysera genomströmningen och övergången till nationellt program, redovisat att drygt en tredjedel av eleverna på språkintröduktion gått vidare till ett nationellt gymnasieprogram. Andelen är i princip oförändrad sedan 2011. Ungefär var tredje elev som har gått över till ett nationellt program har dessförinnan studerat på ett annat introduktionsprogram efter språkintröduktionen.

För att öka progressionen och skapa bättre möjligheter för elever på introduktionsprogram att gå vidare i gymnasieskolan eller till en annan utbildning ska Skolverket enligt regleringsbrevet för 2018, mot bakgrund av vad som föreslagits i betänkandet En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU

2016:77), stödja huvudmän och rektorer i att stärka gymnasieskolans introduktionsprogram genom s.k. introduktionsprogramsutvecklare. Skolverket ska delredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 april 2019. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2021.

Folkhögskolorna har möjlighet att bedriva utbildning vid folkhögskola som motsvarar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. För det krävs att folkhögskolan har betygsrätt enligt 24 kap. 11 § skollagen. Om folkhögskolan har betygsrätt och har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till utbildningen kan kommunen fatta ett beslut om att personen får studera vid folkhögskolan. Språkinträdning i gymnasieskolan får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen.

Utskottets ställningstagande

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) har bl.a. föreslagit tydliggöranden i fråga om introduktionsprogrammet språkinträdning för att stimulera till olika utbildningsspår, t.ex. yrkesspår, och förslagen bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att resultatet av denna beredning och Skolverkets uppdrag att stärka gymnasieskolans introduktionsprogram genom s.k. introduktionsprogramsutvecklare bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2017/18:1937 (V) yrkande 24 och 2017/18:3759 (C) yrkande 30.

När det gäller frågan om betydelsen av den verksamhet som bedrivs på folkhögskolor i Östergötland inom gymnasieskolans språkinträdning-program kan utskottet inte konstatera annat än att skollagen ger folkhögskolorna möjlighet att bedriva introduktionsprogrammet språkinträdning. Utskottet anser sig dock inte kunna utröna vad det är motionärerna konkret efterfrågar för någon åtgärd från riksdagen. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:744 (S).

Rektorns befogenheter att stänga av elever

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om rektorns befogenheter att stänga av elever.

Jämför reservation 18 (M, C, L, KD).

Motionen

I kommittémotion 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 9 föreslås att rektorns befogenheter att stänga av elever från gymnasieskolan bör stärkas. Gymnasieskolans rektorer bör ha samma befogenheter som grundskolerektorer att stänga av elever.

Bakgrund och gällande rätt

Avstängning i vissa obligatoriska skolformer

Av 5 kap. 14 § skollagen framgår att i grundskolan, specialskolan och sameskolan får rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om

1. det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero
2. syftet med åtgärder som kvarsittning, utredning och skriftlig varning inte uppnåtts eller det finns andra särskilda skäl med hänsyn till elevens beteende
3. eleven erbjuds kompensation för den undervisning som han eller hon går miste om på grund av avstängningen.

Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut. Ett beslut om avstängning gäller omedelbart om inte annat beslutas.

Av 5 kap. 15 § skollagen framgår att ett beslut enligt 14 § får innebära avstängning endast under den tid som behövs för en skyndsamt utredning av vilka andra åtgärder som kan behövas. En elev får inte stängas av för en längre tidsperiod än en vecka och inte heller vid fler tillfällen än två gånger per kalenderhalvår.

Enligt 5 kap. 16 § skollagen ska eleven och elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig innan rektorn beslutar om avstängning enligt 14 §. Rektorn ska informera huvudmannen när han eller hon har fattat ett beslut om avstängning. Om eleven är under 18 år ska även socialnämnden informeras om beslutet.

Avstängning i de frivilliga skolformerna

Av 5 kap. 17 § skollagen framgår att i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev om

1. eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper
2. eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande
3. eleven utsätter någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling
4. elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart. Om det kan antas att någon av förutsättningarna för avstängning enligt första stycket 2–4 är uppfyllda och beslutet är nödvändigt med hänsyn till elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta om omedelbar avstängning. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut.

Av 5 kap. 18 § skollagen framgår att beslut enligt 17 § inte får avse avstängning under längre tid än två veckor under ett kalenderhalvår. Avstängningen får förlängas om syftet med en kortare avstängningstid inte har

uppnåts eller om det av någon annan anledning bedöms som nödvändigt med hänsyn till elevens uppträdande. Ett beslut om avstängning enligt 5 kap. 17 § skollagen får dock inte avse längre tid än återstoden av pågående kalenderhalvår och tre ytterligare kalenderhalvår. Rektorns beslut om omedelbar avstängning gäller till dess huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet får beslutet förlängas med ytterligare en vecka.

Enligt 5 kap. 19 § skollagen får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev från en viss utbildning i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna om det i utbildningen ingår praktik eller delar av utbildningen är arbetsplatsförlagd och det är uppenbart olämpligt att eleven deltar i den praktiska tjänstgöringen. Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart. Om det kan antas att förutsättningarna för avstängning enligt första stycket är uppfyllda och det är nödvändigt på grund av brådskande omständigheter, får rektorn besluta om omedelbar avstängning. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut.

Av 5 kap. 20 § skollagen framgår att ett beslut om avstängning enligt 19 § ska avse viss tid eller gälla utan tidsbegränsning. Rektorns beslut om omedelbar avstängning gäller till dess att huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet, får beslutet om omedelbar avstängning förlängas med ytterligare en vecka.

Innan huvudmannen eller rektorn beslutar om avstängning ska eleven och elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig enligt 5 kap. 21 § skollagen. Innan huvudmannen fattar beslut ska, om eleven är under 18 år, samråd även ske med socialnämnden. Rektorn ska informera huvudmannen när han eller hon har fattat ett beslut om omedelbar avstängning.

Skolverket

Skolverket har i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag att kartlägga hur ordningsregler och disciplinära åtgärder används inom skolan. Myndigheten ska vidare med utgångspunkt i kartläggningen lämna förslag till åtgärder i syfte att uppnå en skolmiljö präglad av trygghet och studiero. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 oktober 2018.

Utskottets ställningstagande

Motionärerna vill att gymnasieskolans rektorer ska ha samma befogenheter som grundskolerektorer att stänga av elever. Av 5 kap. 17–21 §§ skollagen framgår rektorns befogenheter m.m. när det gäller avstängning av elever från de frivilliga skolformerna. I 5 kap. 14–16 §§ återfinns motsvarande regler för de obligatoriska skolformerna. Utskottet avser att följa frågeställningen men

är för närvarande inte berett att ställa sig bakom någon förändring av den gällande lagstiftningen. Någon åtgärd från riksdagen är inte nödvändig med anledning av motion 2017/18:3355 av (M) yrkande 9, och utskottet avstyrker motionen.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever, betygsättning av gymnasiearbetet, naturbruksprogrammet, drogtester i skolan, gymnasiestudier utomlands och hjälp till felaktigt placerade barn i gymnasiesärskolan.

Jämför reservation 19 (C), 20 (M) och 21 (M).

Motionerna

Gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27 framhålls gymnasieskolans behov av att i högre grad än i dag kontakta föräldrar till unga över 18 år. För att unga personer ska kunna få hjälp och stöd av såväl skola som föräldrar bör skolelever över 18 år i högre grad förmås ge en fullmakt som gör det möjligt för personalen att vid behov kontakta föräldrar.

I motion 2017/18:1020 av Lotta Finstorp (M) efterfrågas en översyn av skolans möjlighet att skriva en frivillig förbindelse mellan elev, skola och vårdnadshavare som ger skolan rätt att i olika sammanhang ta kontakt med hemmet under hela studietiden även när eleven blir myndig. Detta mot bakgrund av att många unga mår psykiskt dåligt och det finns en problematik runt kommunikationen med dessa ungdomar när de blir myndiga. Motionären betonar vidare vikten av en god kontakt mellan elever, skolor och vårdnadshavare.

Betygsättning av gymnasiearbetet

I kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5 begärs att gymnasiearbetet ska betygsättas enligt samma betygsskala som övriga kurser i gymnasieskolan.

Naturbruksprogrammet

I kommittémotion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 begärs att gymnasieskolans naturbruksprogram även i fortsättningen ska erbjuda eleverna möjlighet att läsa in särskild behörighet till högskolan.

I motion 2017/18:1997 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 begärs att de svenska skogs- och lantbruksskolorna ska tilldelas en roll vid utformningen av en livsmedelsstrategi för Sverige. I yrkande 2 begärs en översyn av hur skogs- och lantbruksskolorna kan stärkas ekonomiskt. Vidare efterfrågas i yrkande 3 en långsiktig strategi för hur de olika utbildningarna på skogs- och lantbruksskolorna kan bli än mer attraktiva för ungdomar. I yrkande 4 begärs att Skaraborg ska bli ett försöksområde för att generellt stärka skogs- och lantbruksskolorna och göra dem mer attraktiva.

Drogtester i skolan

I motion 2017/18:1430 av Christian Holm Barenfeld och Margareta Cederfelt (båda M) föreslås att det ska bli möjligt att införa drogtester i gymnasieskolan. Åtgärder måste enligt motionärerna vidtas för att motverka drogbruket på landets gymnasieskolor. Det bör därför bli möjligt för skolan att upprätta ett kontrakt mellan elev, målsman och skola som gör det möjligt för skolan att få drogtesta sina elever.

I motion 2017/18:3560 av Roger Hedlund (SD) begärs att det ska bli möjligt att införa drogtester i skolan. Enligt motionären skulle införandet av drogtester i skolorna kunna skapa ett positivt gruppsytryck, som innebär att eleverna lättare kan motivera sig själva och sin omgivning att inte nyttja narkotika.

Gymnasiestudier utomlands

I motion 2017/18:435 av Robert Hannah (L) yrkande 1 efterfrågas en översyn av hur svenska ungdomar lättare ska kunna tillgodogöra sig gymnasiepoäng för gymnasiestudier utomlands, särskilt inom språk. Motionären framhåller bl.a. att värdet av gymnasieutbyte är stort, bl.a. för den enskilda elevens utveckling. I yrkande 2 framhålls att många studenter som vill åka på utbyten inte har möjlighet att göra det på grund av sämre ekonomiska förutsättningar. Ett stipendieprogram borde instiftas för behövande och särskilt begåvade studenter för att kunna åka på utbyten.

Felaktig placering av elever i gymnasiesärskolan

I motion 2017/18:828 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S) begärs en översyn av hur man ska stötta och hjälpa elever som felaktigt placerats i gymnasiesärskolan. Eleverna behöver bl.a. hjälp med att komplettera sin utbildning och komma in på arbetsmarknaden.

Bakgrund och gällande rätt

Gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever

Av 15 kap. 16 § andra stycket skollagen (2010:800) framgår att om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för

att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. Denna lagreglering gäller endast omyndiga elever (prop. 2009/10:165 s. 783). Det finns dock inget hinder för att den enskilda eleven kan lämna sitt samtycke till att skolan lämnar ut uppgifter till föräldrarna.

Justitieombudsmannen (JO) har gjort följande uttalande om en myndig elevs integritetsskydd:

Sedan en person fyllt 18 år, är han myndig och har själv rätt att bestämma om sina personliga förhållanden. Något undantag för förhållanden som rör skolan finns i detta avseende inte. Eleven är beträffande sin skolgång således självständig gentemot sina föräldrar. En följd av detta är att normal sekretess råder för skolans uppgifter om eleven även i förhållande till föräldrarna.

Det finns mot bakgrund av det nu anförda inte längre något skäl för skolan att sedan en elev uppnått myndighetsåldern, kontakta elevens föräldrar i frågor som rör elevens förhållanden i skolan. Däremot är skolan skyldig att på en förälders begäran lämna ut uppgifter som inte omfattas av sekretess i den mån uppgifterna finns noterade i allmän handling (JO-beslut den 28 augusti 1997, dnr 4877-1996).

JO har vidare uttalat att om det är fråga om en nödsituation kan föräldrarna underrättas trots att eleven är myndig (JO-beslut den 22 april 1994, dnr 4436-1993).

Betygsättning av gymnasiearbetet

Enligt 15 kap. 22 § skollagen ska betyg sättas på varje avslutad kurs, efter genomfört gymnasiearbete och examensarbete, och i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan.

Enligt 15 kap. 25 § skollagen ska som betyg på gymnasiearbetet och examensarbetet någon av beteckningarna E eller F användas. Betyget E ska användas om en elev har nått examensmålen för gymnasiearbetet eller examensarbetet. I annat fall ska betyget F användas.

I förarbetena till lagrummet sägs att om gymnasiearbetet är kopplat till examensmålen förstärks den holistiska synen på utbildningens innehåll, där samtliga kurser som ingår i utbildningen ska bidra till att den leder till de kunskaper och kompetenser som uttrycks i examensmålen. Däremot ska inte gymnasiearbetet ha karaktären av examensprov av den art som förekommer i vissa andra europeiska länder. Därmed finns inte behov av en graderad betygsättning och inte heller av betygskriterier (prop. 2008/09:199 s. 119).

I promemorian Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program (U2017/03537/GV) föreslås bl.a. att gymnasiearbetets omfattning ska minskas från 100 poäng till 50 gymnasiepoäng för att skapa utrymme för det estetiska ämnet som gymnasiegemensamt ämne motsvarande 50 gymnasiepoäng.

Promemorian har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Av Statsrådsberedningens propositionsförteckning (2018-01-16) för propositioner som är avsedda att lämnas från mitten av januari 2018 under återstoden av riksmötet framgår att regeringen avser att lämna propositionen Ökade möjligheter till grundläggande behörighet och ett estetiskt ämne i gymnasieskolan senast den 10 april 2018.

Naturbruksprogrammet

Utbildningarna på de tidigare skogs- och lantbruksskolorna är sedan i början av 1970-talet en del av gymnasieskolan och finns numera på det treåriga naturbruksprogrammet. Naturbruksprogrammet är ett yrkesprogram och har fyra olika inriktningar: djur, lantbruk, skog och trädgård.

Skolverket redovisade den 20 april 2016 ett regeringsuppdrag (U2015/04701/S) om nya inriktningar inom naturbruksprogrammet (dnr 2015:1247). Skolverket uttalar i sin redovisning att förslagen innebär att det fortfarande är möjligt att läsa naturvetenskapliga kurser på naturbruksprogrammet. Det betyder att elever på naturbruksprogrammet även i framtiden har möjlighet att t.ex. läsa de kurser som fordras för att nå särskild behörighet till högskolan.

Statsrådet Anna Ekström har i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2016/17:538) den 2 januari 2017 om naturbruksprogrammet bl.a. meddelat att eventuella förändringar inom naturbruksprogrammet inte kommer att göras förrän remissbehandlingen av Gymnasieutredningens slutbetänkande (SOU 2016:77) är avslutad. Gymnasieutredningen är remissbehandlad och bereds inom Regeringskansliet.

Drogtester i skolan

Skollagen (2010:800) reglerar inte drogtester av gymnasieelever. Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är dock varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Detta skydd får, enligt 12 § första stycket samma kapitel, under vissa förutsättningar begränsas genom lag. Urinprovstagning anses vara att betrakta som ett sådant kroppsligt ingrepp som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen. Åtgärder som innebär att gymnasieelever tvingas genomgå drogtest genom urinprovstagning kräver alltså lagstöd. Det finns inga sådana bestämmelser i skollagen eller någon annan lag.

Justitieombudsmannen (JO) har i ett beslut från 2010 kommit fram till att slumpvisa drogtester av gymnasieelever är tillåtna om elevens reella och fullt frivilliga samtycke införskaffats vid varje enskilt provtillfälle. JO ser samtidigt svårigheter med att genomföra drogtester och menar att det kan "... däremot uppstå situationer när den enskildes samtycke till att lämna ett prov inte framstår som reellt" och att "Det ställs därmed stora krav på berörd personal att säkerställa att elevens medverkan är i egentlig mening frivillig ...". JO menade avslutningsvis att det fanns skäl att överlämna en kopia av beslutet för kännedom till Utbildningsdepartementet (dnr 479-2010). Skolinspektionen

har därefter i ett brev (dnr 2010:3546) till Utbildningsdepartementet påtalat behovet av förtydliganden i lagstiftningen om drogtester på skolområdet.

Skolinspektionen avråder i dagsläget skolor från att genomföra drogtester med motiveringen att det är svårt att bedöma om ett drogtest genomförs med ett fullt och reellt samtycke utan tvång (Skolinspektionens webbplats).

Tillgodoräknande av gymnasiestudier utomlands

Enligt 2011 års läroplan för gymnasieskolan ska internationella kontakter och utbildningsutbyte med andra länder främjas.

Eftersom gymnasieskolan består av kurser är det kurser som kan komma i fråga för tillgodoräknande efter gymnasiestudier utomlands. Man kan inte med automatik få ett helt läsår tillgodoräknat. Av 8 kap. 27 § gymnasieförordningen (2010:2039) följer att en elev som inte följt undervisningen i en kurs får, utan att eleven går igenom prövning (se 15 kap. 28 § skollagen nedan), av rektorn ges betyget E på kursen, om det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget E och kursen anordnas vid skolenheten.

Vill en elev efter gymnasiestudier utomlands ha högre betyg än E återstår prövning. En elev i gymnasieskolan som vill ha betyg har rätt att genomgå prövning (15 kap. 28 § skollagen 2010:800). Rätten till prövning omfattar alla kurser och det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan om eleven inte tidigare har fått betyg på kursen eller gymnasiearbetet eller om eleven har fått betyget F (8 kap. 24–25 §§ gymnasieförordningen).

Möjligheten att genomgå gymnasial utbildning helt eller delvis i ett annat nordiskt land finns reglerat i ett avtal med Danmark, Finland, Island och Norge om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasienivå (SÖ 2008:8).

De s.k. ettårsprogrammen administreras av Universitets- och högskolerådet och ger svenska gymnasieelever möjlighet att studera ett läsår i Frankrike, Spanien eller Tyskland. Syftet är att eleverna ska förbättra sina språkkunskaper och få en ökad förståelse för andra europeiska kulturer. Eleverna får studiebidrag och ett inackorderingstillägg per månad.

Felaktig placering av elever i gymnasiesärskolan

Av 18 kap. 4 § skollagen (2010:800) framgår att utbildningen i gymnasiesärskolan ska vara öppen för ungdomar vars skolplikt har upphört och som inte bedöms ha förutsättningar att nå upp till gymnasieskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning.

Av 18 kap. 5 § följer att det är hemkommunen som prövar frågan om en sökande tillhör gymnasiesärskolans målgrupp. Ett beslut om mottagande ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs (7 kap. 5 §). Tillhörighet till gymnasiesärskolans

målgrupp får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 §).

Enligt 18 kap. 6–7 § ska den som arbetar inom skolväsendet underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i gymnasiesärskolan inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp. En rektor som får sådana upplysningar ska anmäla detta till elevens hemkommun, som i sin tur ska utreda frågan skyndsamt. Om hemkommunen beslutar att eleven inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp ska hemkommunen erbjuda eleven utbildningen i gymnasieskolan eller vuxenutbildningen. Hemkommunen ska dessutom vidta de åtgärder som krävs för elevens övergång till gymnasieskolan eller vuxenutbildningen.

Utskottets ställningstagande

Gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en god kontakt mellan elever, skolor och vårdnadshavare är mycket viktigt för att skolan och elevhälsan på ett så tidigt stadium som möjligt ska kunna gå in och hjälpa elever som t.ex. har problem relaterade till psykisk ohälsa. Detta måste dock ställas mot vikten av att värna och respektera myndighetsåldern. Ett uttryck för det sistnämnda får anses vara den gällande regleringen i skollagen (15 kap. 16 § andra stycket) som innebär att rektorn endast ska underrätta vårdnadshavare när frånvaro omfattar omyndiga elever. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att några åtgärder från riksdagen inte är motiverade och avstyrker motionerna 2017/18:1020 (M) och 2017/18:3685 (C) yrkande 27.

Betygsättning av gymnasiearbetet

Av förarbetena till skollagen framgår bl.a. att gymnasiearbetet inte ska ha karaktären av examensprov av den art som förekommer i vissa andra europeiska länder. Därmed finns enligt lagstiftaren inte behov av en graderad betygsättning och inte heller av betygskriterier (prop. 2008/09:199 s. 119). Utskottet delar den bedömning som gjordes i förarbetena i samband med att det gällande regelverket infördes och avstyrker därmed motion 2017/18:3360 (M) yrkande 5.

Naturbruksprogrammet

Utskottet anser i likhet med föregående riksmöte då motsvarande yrkande om att naturbruksprogrammet även i fortsättningen ska erbjuda eleverna möjlighet att läsa in särskild behörighet behandlades (se bet. 2016/17:UbU15 s. 24) att någon åtgärd inte behövs från riksdagen med anledning av motion 2017/18:3360 (M) yrkande 3. Utskottet hänvisar till att elever på naturbruksprogrammet har möjlighet att läsa kurser som fordras för att nå särskild behörighet enligt Skolverkets redovisning den 20 april 2016 om

naturbruksprogrammet (dnr 2015:1247). När det gäller övriga yrkanden där ett antal åtgärder efterfrågas gentemot skogs- och lantbruksskolor utgår utskottet från att det är naturbruksprogrammet på olika skolor som åsyftas eftersom skogs- och lantbruksskolorna sedan i början av 1970-talet är den del av gymnasieskolan och numera finns på det treåriga naturbruksprogrammet. Även när det gäller dessa yrkanden hänvisar utskottet till vad utskottet tidigare uttalat då motsvarande yrkanden avstyrkts (se bet. 2014/15:UbU10 s. 25–26 och 38). Utskottet avstyrker därmed motionerna 2017/18:1997 (M) yrkande 1–4 och 2017/18:3360 (M) yrkande 3.

Drogtester i skolan

Utskottet kan konstatera att såväl Justitieombudsmannen som Skolinspektionen har identifierat svårigheter med den befintliga regleringen av drogtester inom skolområdet. Utskottet är dock i nuläget inte berett att ställa sig bakom någon ändring av gällande lagstiftning. Därmed avstyrks motionerna 2017/18:1430 (M) och 2017/18:3560 (SD).

Gymnasiestudier utomlands

Utskottet ser positivt på att gymnasieelever genomgår gymnasial utbildning helt eller delvis utomlands på t.ex. en IB-skola (International Baccalaureate) eller en annan skola. Möjligheter att bl.a. befästa språkkunskaper och ta del av andra kulturer kan för en ung människa vara av stor vikt både när det gäller personlig utveckling och framtida studier. Av 2011 års läroplan för gymnasieskolan framgår vidare att rektorn har ett särskilt ansvar att stimulera till internationella kontakter, samverkan och utbyten i utbildningen. Utskottet vill i sammanhanget också påminna om det avtal som sedan ett antal år finns mellan de nordiska länderna (SÖ 2008:8) om nordisk utbildningssamarbete på gymnasienivå. Vidare kan också nämnas de s.k. ettårsprogrammen, som administreras av Universitets- och högskolerådet och ger svenska gymnasieelever möjlighet att studera ett läsår i Frankrike, Spanien eller Tyskland.

Väl hemma i Sverige finns det efter studier på gymnasienivå under vissa förutsättningar möjlighet för en elev att av rektor få betyget E för en avklarad kurs. I annat fall finns det som huvudregel möjligheter för gymnasieeleven att genomgå prövning i alla kurser och det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan (15 kap. 28 § skollagen och 8 kap. 24–25 §§ gymnasieförordningen). Utskottet kan mot bakgrund av det ovan anförda inte se något behov av att ändra det gällande regelverket och avstyrker därmed motion 2017/18:435 (L) yrkande 1 och 2.

Felaktig placering av elever i gymnasiesärskolan

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är viktigt att beslut om mottagande i gymnasiesärskolan fattas på korrekta grunder, inte minst mot bakgrund av att beslutet har många och långtgående konsekvenser för eleven,

t.ex. när det gäller möjligheterna till fortsatta studier. När det gäller möjligheterna att komplettera sin utbildning och komma in på arbetsmarknaden hänvisar utskottet till det nuvarande regelverket av vilket följande framgår. Enligt 18 kap. 6–7 § skollagen ska den som arbetar inom skolväsendet underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i gymnasiesärskolan inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp. En rektor som får sådana upplysningar ska anmäla detta till elevens hemkommun, som i sin tur ska utreda frågan skyndsamt. Om hemkommunen beslutar att eleven inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp ska hemkommunen erbjuda eleven utbildningen i gymnasieskolan eller vuxenutbildningen. Hemkommunen ska dessutom vidta de åtgärder som krävs för elevens övergång till gymnasieskolan eller vuxenutbildningen. Utskottet anser att regelverket är väl avvägt och avstyrker därmed motion 2017/18:828 (S).

Reservationer

1. Undervisningstid, punkt 2 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) konstaterar att antalet undervisningstimmar är lågt, och många elever vittnar om många håltimmar och lärarlösa lektioner. Lärarnas Riksförbund konstaterar att för deras lärare kan undervisningstiden variera med upp till 30 procent mellan skolor för samma kursinnehåll. Typvärdet motsvarar 86 timmar per hundrapoängskurs, vilket motsvarar en undervisningstid på under 20 timmar undervisning per skolvecka. Detta ligger i linje med att den garanterade undervisningstiden motsvarar 2 180 timmar för de högskoleförberedande programmen och 2 430 timmar för yrkesprogrammen. Sverige kan inte förvänta sig att nå högre resultat i skolan utan att öka antalet undervisningstimmar.

Vi vill därför att regeringen tillsätter en utredning för att säkerställa att alla gymnasieelever får den undervisningstid de har rätt till.

2. Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg, punkt 3 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 och

avslår motion

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

Dagens kursgymnasium har funnits sedan mitten på 1990-talet. Kursgymnasiet innebär att eleverna läser kurser och får ett slutbetyg efter varje avslutad kurs. Efter en så lång tid finns det skäl att utvärdera det kursbaserade gymnasiets svagheter och styrkor och hur det har påverkat elevernas kunskapsresultat.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Den kursutformade gymnasieskolan och ämnesbetyg, punkt 3 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 11 och avslår motion

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Det är viktigt att skolan fokuserar på elevens progression. Det nuvarande systemet med kursbetyg lägger tyngden på enskilda prestationer. Om en elev av olika anledningar inte har möjlighet att prestera under ett par månader märks det i kursbetyget. Med ämnesbetyg skulle fokus ligga på elevens kunskapsprogression och en termin med lägre resultat skulle inte behöva dra ned slutbetyget. Det kan i sin tur motverka stress och i längden avhopp. Emellertid är en sådan reform omfattande och behöver utredas ytterligare. Bland annat behöver problem som kan uppstå vid skolbyte och möjlighet till ämnesfördjupning ses över.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan, punkt 4 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 7 och
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 45 och
avslår motion
2017/18:869 av Jasenko Omanovic m.fl. (S).

Ställningstagande

Drygt 40 procent av alla elever på gymnasiet går på något av de högskoleförberedande programmen: samhällsvetenskaps-, naturvetenskaps- och ekonomiprogrammet. Det fjärde största programmet är introduktionsprogrammet språkintröduktion, som samlar nyanlända elever utan tillräckliga kunskaper i svenska. Samtidigt finns en dokumenterad arbetskraftsbrist inom många yrkesområden, vilket spås på av att alltför få elever väljer ett yrkesprogram. Det finns därför anledning att stärka styrningen av antalet platser på de olika gymnasieprogrammen. Ytterligare ett exempel på behovet av stärkt styrning är det stora rekryteringsbehovet av undersköterskor i landet. Fler behöver läsa vård- och omsorgsprogrammet i gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 5 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 och
avslår motionerna

2017/18:681 av Lars Eriksson (S),
 2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,
 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 13, 17 och 19 samt
 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 8, 14, 17 och
 22–24.

Ställningstagande

För att bättre matcha elever mot smala yrkesområden där det råder brist på utbildad arbetskraft vill vi se en utökad satsning på branschskolor. Det ger företag en möjlighet att i egen regi, eller tillsammans med en befintlig skola, utforma en yrkesutbildning efter branschens kompetensbehov. Branschskolorna ska finnas på strategiskt utvalda platser i landet och fungera som kompetenscentrum där de bästa yrkeslärarna med den senaste utrustningen kan samlas.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 5 (SD)

av Robert Stenkvist (SD) och Crister Spets (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt
 avslår motionerna
 2017/18:681 av Lars Eriksson (S),
 2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6,
 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 13, 17 och 19 samt
 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 8, 14, 17 och
 22–24.

Ställningstagande

Många ungdomar vill inte ägna sig åt teoretiska studier efter gymnasieskolan utan föredrar en yrkesinriktad gymnasieutbildning som ger dem arbete direkt efter avklarade studier. Vi är därför positivt inställda till dagens system med en tydligare uppdelning mellan yrkesinriktade och studieförberedande program, vilket förhoppningsvis leder till att fler elever lämnar gymnasieskolan med fullständiga betyg. Inte minst vad det gäller yrkesprogrammen är det av största vikt att gymnasieskolan utvecklar ett starkt samarbete med det lokala näringslivet. För att ytterligare förbättra relationerna

med arbetslivet och framför allt teknikföretag vill vi se en satsning på teknikgymnasium (teknikcollege). Det är skolor där företagen är med och utbildar den arbetskraft de kommer att behöva. Genom dessa skolor tar vi till vara företagens erfarenheter och kunskaper i respektive bransch och tillgodoser företagens behov av arbetskraft.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Gymnasial yrkesutbildning, punkt 5 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 13, 17 och 19 samt

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 8, 14, 17 och 22–24 samt

avslår motionerna

2017/18:681 av Lars Eriksson (S),

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Nya framsteg gör att tekniska lösningar tar över arbetsuppgifter som tidigare sköts manuellt, vilket gör att många människor behöver hjälp med att ställa om till andra yrken. Samtidigt har företagen stora problem med att hitta rätt kompetens. Därför behövs fler vägar till arbete genom omställning och en effektiv yrkesutbildning för att bryta såväl den regionala som den sociala klyvningen i Sverige. Att höja kvaliteten och öka bredden i vuxenutbildningen är viktigt för såväl personer som befinner sig långt från arbetsmarknaden som för dem i behov av kompetensutveckling och karriärväxling. Många nyanlända ungdomar i gymnasieåldern har en kort utbildningsbakgrund men en viss yrkeserfarenhet. Det bör därför finnas yrkesutbildningar på gymnasienivå där examen är möjlig utan de teoretiska ämnena men med grundläggande språk- och samhällskunskap. Det bör även vara möjligt att examineras på engelska.

Det finns i dag tolv nationella yrkesprogram i gymnasieskolan, och många kommuner känner sig tvingade att erbjuda alla program. Yrkesprogram är generellt dyra att driva. Genom att samverka och dela på ansvaret för yrkes- och lärlingsutbildningarna kan kommunerna tillsammans erbjuda bättre och mer kvalitativ utbildning till en lägre ekonomisk kostnad. Yrkesutbildningen ska vara långsiktigt hållbar, relevant, verklighetsnära och leda till jobb. De

tilltänka arbetsgivarna ska vara en drivande kraft i utvecklingen och genomförandet av utbildningen. För att svara på arbetsmarknadens efterfrågan på duktigt yrkesfolk måste gymnasiets yrkes- och lärlingsutbildningar utökas och breddas.

Yrkescollege bygger på att utbildningar blir certifierade och utformade efter branschspecifierade krav, varav krav på tätt samarbete med näringslivet är bland de viktigaste. Inom teknikcollege knyts certifierade utbildningsanordnare till lokala och regionala styrgrupper där företagsrepresentanter alltid ska vara i majoritet. Att företagen på detta sätt har stort inflytande över utbildningen bidrar till att säkra utbildningarnas relevans för näringslivet. Att yrkesutbildningarna håller hög kvalitet och lär ut vad näringslivet efterfrågar är viktigt av många anledningar, inte minst för företagens kompetensförsörjning. Fler yrkesutbildningar bör därför bli yrkescollege och lärlingsutbildningarna bör ta fasta på systemet för teknikcollege med företagsrepresentanter i regionala styrgrupper. Motsvarande styrgrupper bör stärkas i branscher dominerade av mindre företag med hjälp av särskilda lärlingsråd och samverkan med parter och lokala handelskammare. Vidare bör lärlingsutbildningarna breddas till fler områden, exempelvis inom den offentligfinansierade välfärden.

För att locka fler elever till yrkesprogrammen bör det finnas flera ingångar till yrkesprogrammen på gymnasiet med olika inriktningar såsom stärkt yrkeskompetens, allmän högskolebehörighet eller särskild behörighet. Det skapar förutsättningar för såväl de som vill fokusera på yrkesämnen som för de som vill förbereda sig för högskolestudier.

För att leva upp till arbetsmarknadens krav på kompetent arbetskraft och ge eleverna den utbildning de har rätt till måste de yrketeoretiskt tunga programmen på gymnasiet, exempelvis el- och byggprogrammet, bli mer effektiva och arbeta närmare framtida arbetsgivare. I stället för tre års studier på gymnasieskolan och sen två års praktik, vilket krävs för ett yrkesbevis, vill jag se en mer komprimerad och sammanhållen utbildning på tre till fyra år.

Matchningsproblematiken på svensk arbetsmarknad är väl dokumenterad. För att kunna tillgodose de berörda branschernas behov av kompetent arbetskraft har Centerpartiet tidigare föreslagit att branschskolor inrättas. Regeringen har tagit beslut om detta, och vi följer noggrant utvecklingen så att branschskolorna verkligen fyller den funktion som var tänkt. Branschskolorna bör utformas i nära samverkan med aktörerna på arbetsmarknaden och samla olika yrkesutbildningar under ett och samma tak. På detta vis möjliggörs bildandet av kluster av företag och kompetens kring branschskolorna. Inom ett system med branschskolor kan eleverna tillbringa delar av utbildningen på branschskolan och övrig tid på praktikplats samt på den lokala skola där grundutbildningen genomförs. Branschskolor bör finnas på gymnasienivå men även erbjuda utbildningar på yrkeshögskolenivå. De bör också bistå med förberedande kurser för yrkeshögskola och vuxenutbildning och erbjuda kompetensförstärkning till yrkeslärare. Enligt förslaget skulle branschskolor

bistå arbetsmarknaden med efterfrågad arbetskraft och samtidigt vara ett kompetenscentrum som driver utvecklingen i branscherna framåt.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Lärlingsutbildning, punkt 6 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8 och avslår motionerna

2017/18:2154 av Johanna Haraldsson (S),

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 45 och

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att det finns behov av att lärlingsutbildningen och den gymnasiala lärlingsanställningsformen utvecklas.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Lärlingsutbildning, punkt 6 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20 och avslår motionerna

2017/18:2154 av Johanna Haraldsson (S),

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8 och

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 45.

Ställningstagande

Centerpartiet var med och återinförde lärlingsutbildningarna i Sverige. Dessa har dock inte utvecklats snabbt nog och inte tillräckligt väl svarat upp mot arbetsgivarnas efterfrågan på kompetent arbetskraft. Därför bör lärlingsråd införas, bestående av representanter från handelskammare, näringsliv och fackförbund. Dessa ska utforma utbildningarna så att de blir relevanta, håller hög kvalitet och följer arbetsmarknadens behov.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Lärlingsutbildning, punkt 6 (KD)

av Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 45 och avslår motionerna

2017/18:2154 av Johanna Haraldsson (S),

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8 och

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

Som lärling får man en yrkesexamen och samma kunskaper som de elever som läser yrkesprogrammet i klassrumsmiljö. Men lärlingarna lär sig på ett annat sätt, genom att delta i det riktiga arbetet på en arbetsplats. Halva tiden tillbringas i skolan för att tillgodogöra sig de gymnasiegemensamma ämnena. Fördelen med lärlingsprogram är att man under sin utbildning får både erfarenheter och kontakter i arbetslivet, något som kan göra det lättare att ta sig in på arbetsmarknaden. Som lärling får man lära sig att ta ansvar och vad som gäller på en arbetsplats och samtidigt ha skolan som stöttar vid behov. En undersökning från Skolverket från 2015 visar att nio av tio som gått en lärlingsutbildning får jobb. Det kan jämföras med en SCB-studie från 2015 som visade att 71 procent av eleverna som avslutat en yrkesutbildning våren 2014 hade ett arbete tio månader efter utbildningen. Dessa undersökningar talar sitt tydliga språk. Lärlingsutbildningarna bör därför lyftas fram och det bör framhållas hur viktiga de är för att snabbt komma ut på arbetsmarknaden.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Utöka och bredda lärlingsutbildningen, punkt 7 (M, C, L, KD)

av Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Maria Stockhaus (M), Annika Eclund (KD) och Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3042 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

För att fler unga ska ha ett jobb att gå till och för att fler företag ska finna rätt kompetens måste yrkesutbildningarna stärkas. Alliansregeringen återinförde lärlingsutbildningarna i Sverige, vilket har gett fler unga möjligheter till jobb. Lärlingsutbildning är också viktig för tillväxten, inte minst för de små och medelstora företagen. Efterfrågan från företagen är stor på kompetent arbetskraft. Lärlingsutbildningen ska vara en långsiktigt hållbar utbildning som är relevant, verklighetsnära och leder till jobb. Lärlingsplatserna måste likna en anställning, med en riktig lärlingslön, och förväntas övergå i en anställning, för vilken det offentliga inledningsvis tar en större del av lönekostnaden. Företagen måste bli fullt involverade och ansvariga för att utforma den arbetsplatsförlagda yrkesutbildningen och garantera dess kvalitet. Företagen väljer sedan vilka lärlingar de vill ta emot, som vid vanliga anställningsintervjuer. Utbildningarna får då kvalitet och status. För att svara mot arbetsmarknadens efterfrågan på duktigt yrkesfolk och ge fler unga möjlighet till jobb måste lärlingsutbildningarna utökas och breddas.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

12. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 8 (SD)

av Robert Stenkvist (SD) och Crister Spets (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:15 av Robert Stenkvist (SD) och

avslår motionerna

2017/18:104 av Caroline Szyber (KD) yrkande 1,

2017/18:2854 av Rickard Nordin (C) yrkande 6 och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 50.

Ställningstagande

Det är ett faktum att andelen bilar med alternativa drivmedel, främst el, ökar i Sverige och i hela västvärlden. Tyvärr har inte de svenska utbildningarna i fordonsteknik hängit med i utvecklingen. Både på gymnasienivå och på yrkeshögskolor finns det för få utbildningar med inriktning mot alternativa drivmedel. Oavsett om vi inkluderar utbildning om alternativa drivmedel i nuvarande kurser eller det anordnas speciella kurser behöver kunskaperna öka på detta område bland elever som utbildas i fordonsteknik.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

13. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 8 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2854 av Rickard Nordin (C) yrkande 6 och

avslår motionerna

2017/18:15 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:104 av Caroline Szyber (KD) yrkande 1 och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 50.

Ställningstagande

Det finns en gammaldags syn på vilka sporter och specialinriktningar som får starta gymnasieutbildningar. I dag finns flera e-sportgymnasier där man läser e-sport som utökad kurs, eftersom det inte är tillåtet att starta e-sportgymnasier på samma villkor som andra gymnasier. E-sporten har minst lika goda förutsättningar för professionellt utövande som många andra utbildningar som i dag får startas. Det är fullt rimligt göra det möjligt att inrätta e-sportgymnasier. Det skulle också ge möjligheter att ytterligare fokusera på ledarskap, uppförande på nätet samt vikten av kost och motion för att prestera på högsta nivå.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

14. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 8 (KD)

av Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:104 av Caroline Szyber (KD) yrkande 1 och
avslår motionerna
2017/18:15 av Robert Stenkvist (SD),
2017/18:2854 av Rickard Nordin (C) yrkande 6 och
2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 50.

Ställningstagande

Äldres mat och måltider bör ges ökat fokus eftersom mat, livskvalitet och välbefinnande hänger ihop. Måltiderna är grundläggande för att förebygga uternärning och att främja tillfrisknandet vid sjukdom. Det är viktigt att anpassa såväl näringsinnehållet, portionsstorleken och matens konsistens till den enskildes behov. För att höja omsorgspersonalens kompetens på detta område bör måltidskunskap införas som en obligatorisk kurs på alla vård- och omsorgsutbildningar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

15. Behörighetskrav till gymnasieskolan och högskolan, punkt 9 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 och
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 och
avslår motion
2017/18:1672 av Maria Ferm (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) föreslår att alla nationella program bör ha lika höga behörighetskrav. Tolv godkända grundskoleämnen ska gälla som behörighetskrav både för yrkesprogram och högskoleförberedande program. Det innebär att samtliga förkunskapskrav bör höjas ytterligare för att garantera att gymnasieutbildningen kan bedrivas på rätt nivå. Vi står bakom Gymnasieutredningens förslag i denna del.

Yrkesprogrammen på gymnasiet ska kunna ge grundläggande högskolebehörighet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

16. Introduktionsprogram, punkt 10 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 30 och avslår motionerna

2017/18:744 av Johan Andersson m.fl. (S) och

2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 24.

Ställningstagande

Det finns i dag fem olika introduktionsprogram i gymnasieskolan. För nyanlända är det vanligast att man går introduktionsprogrammet språkintrouktion, där personer som inte klarar kunskapskraven i svenska för de övriga programmen placeras. Ett stort problem med programmet är att det består av både personer som precis kommit till landet och sådana som vistats här i flera år och kommer från grundskolan. Det finns också stora skillnader i studiebakgrund. Vidare är programmen ofta separerade från övrig verksamhet och saknar individuell anpassning, vilket motverkar integrationen. För att effektivisera språkinläringen på språkintrouktionsprogrammet borde programmet främst rikta sig till de elever som nyligen kommit till Sverige. De elever som under grundskolan har godkänt i vissa ämnen men inte i ämnet svenska borde i stället med rätt insatser kunna gå vidare till ett annat introduktionsprogram. För att stärka det svenska språket ska de ges utökad svenskundervisning samt tillgång till studiehandledning, vilket möjliggör att dessa elever fortare kan läsa kurser på de nationella programmen.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

17. Introduktionsprogram, punkt 10 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 24 och avslår motionerna

2017/18:744 av Johan Andersson m.fl. (S) och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

För att gå vidare till ett nationellt gymnasieprogram eller till en annan utbildning behöver en nyanländ eller asylsökande först gå igenom ett introduktionsprogram. Eleverna på introduktionsprogrammen är i många fall separerade från dem som läser de nationella programmen, och många av eleverna som läser på introduktionsprogrammen upplever att de står och stampar utan att komma vidare. En möjlighet att kunna läsa enstaka kurser på ett nationellt program i väntan på att helt kvalificera sig för programmen skulle kunna vara ett sätt att mer effektivt förkorta studietiden, förbättra inkluderingen och stärka känslan av utveckling och framsteg hos eleverna.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

18. Rektorns befogenheter att stänga av elever, punkt 11 (M, C, L, KD)

av Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Maria Stockhaus (M), Annika Eclund (KD) och Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Det är rektorn på en skola som har det yttersta ansvaret för att skolan är en trygg arbetsplats. Vi anser att rektorer i gymnasieskolan bör ha samma befogenheter som rektorer i grundskolan när det kommer till att upprätthålla ordning och reda på skolan. Vi vill därför att rektorernas befogenheter när det gäller avstängning av elever från gymnasieskolan ska ses över i syfte att förbättra gymnasierektors befogenheter.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

19. Gymnasieskolors informationsansvar när det gäller myndiga elever, punkt 13 (C)

av Fredrik Christensson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27 och

avslår motion

2017/18:1020 av Lotta Finstorp (M).

Ställningstagande

När en elev fyller 18 år och blir myndig får skolan inte längre kontakta föräldrarna om problem uppstår eller eleven råkar i svårigheter. Detta gäller trots att de som inte fullgör sin gymnasieutbildning har sämre förutsättningar att få ett jobb och ökad risk att hamna i kriminalitet. Föräldrarna har dessutom fortfarande ett försörjningsansvar för eleven. För att unga personer ska kunna få hjälp och stöd av såväl skola som föräldrar bör skolelever över 18 år i högre grad förmås utfärda en fullmakt som gör det möjligt för personalen att vid behov kontakta föräldrar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

20. Betygsättning av gymnasiearbetet, punkt 14 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Dagens gymnasiearbete som elever genomför under det tredje året på gymnasiet är en obligatorisk kurs på 100 gymnasiepoäng. Vi vill att gymnasiearbetet betygsätts enligt samma betygsskala som övriga kurser i gymnasieskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

21. Naturbruksprogrammet, punkt 15 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M)
och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 och
avslår motion
2017/18:1997 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Skolverket lämnade under våren 2016 förslag om nya inriktningar inom naturbruksprogrammet. Vi anser att det är viktigt att elever på gymnasieskolans naturbruksprogram även i fortsättningen ska ha möjlighet att läsa in särskild behörighet till högskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:15 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen fordonstekniska utbildningar med inriktning på alternativa drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:104 av Caroline Szyber (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en handelsinriktning på gymnasieskolans ekonomiska program kan tillskapas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:435 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svenska ungdomar lättare ska kunna tillgodogöra sig gymnasiepoäng för gymnasiestudier utomlands, särskilt inom språk, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svenska ungdomar ska kunna få ta med sig skolpeng när de åker på gymnasiestudier utomlands, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:681 av Lars Eriksson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över yrkesprogrammen som är kopplade till byggbranschen för att göra dem mer attraktiva och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:744 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av den verksamhet som bedrivs på folkhögskolor i Östergötland inom gymnasieskolans språkin introduktionsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:828 av Anna-Lena Sörenson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barn som faller mellan stolarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:869 av Jasenko Omanovic m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att uppnå en bättre styrning av vilka gymnasieutbildningar som erbjuds i förhållande till den kommande efterfrågan av arbetskraft på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolan bör utveckla ett nära samarbete med det lokala näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på yrkesgymnasium och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1020 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en god kontakt mellan elever, skolor och vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1421 av Christian Holm Barenfeld (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över om alla kommuner kan erbjuda praktik till samtliga elever på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1430 av Christian Holm Barenfeld och Margareta Cederfelt (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att överväga drogtester i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1672 av Maria Ferm (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åldersgränsen för asylsökande att ansöka till ett program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan (inklusive introduktionsprogram) ska vara densamma som för bosatta elever och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som gör det möjligt att läsa enstaka kurser på nationella program innan avslutat introduktionsprogram och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1997 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lantbruks- och skogsbruksskolornas roll vid utformningen av en livsmedelsstrategi för Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vi ekonomiskt kan stärka de svenska lantbruks- och skogsbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna att ta fram en långsiktig strategi för hur våra lantbruks- och skogsbruksskolor kan bli än mer attraktiva för ungdomar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna för Skaraborg att bli ett försöksområde för att stärka lantbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1998 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att se över förutsättningarna för praktik på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2154 av Johanna Haraldsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rätten till lärlingsersättning och överväga att genomföra ändringar i förordningen så att elever oavsett utbildningsform behandlas lika, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2854 av Rickard Nordin (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning, likt andra specialgymnasier, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3042 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma om hur de kan utöka och bredda lärlingsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorns befogenheter att stänga av elever från gymnasieskolan bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3360 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av undervisningstiden på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av kursgymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolans naturbruksprogram även fortsatt ska ha möjlighet att erbjuda elever att läsa in särskild behörighet till högskolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta förkunskapskrav till gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta gymnasiearbetet betygssättas enligt samma skala som övriga ämnen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella branschgymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra dimensioneringen av platserna på gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla lärlingsutbildningen och den gymnasiala lärlingsanställningsformen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler utbildningsplatser på utbildningsprogram som leder till examen som undersköterska och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3451 av Fredrik Schulte m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt sökområde för gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3560 av Roger Hedlund (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa drogtester i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att yrkesprogrammen på gymnasiet ska kunna ge högskolebehörighet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD):

45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärlingsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra chanserna att gå från utbildning till jobb genom att se över en stärkt yrkesutbildning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för fler att ta del av yrkesutbildningar på gymnasienivå och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur tillgängligheten till yrkesutbildning och lärlingsutbildning kan öka och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur särskilda lärlingsråd kan införas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolans möjlighet att i högre grad kontakta föräldrar till unga över 18 år och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa måltidskunskap som obligatorisk kurs på alla vård- och omsorgsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för kommunövergripande yrkes- och lärlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ämnesbetyg i stället för kursbetyg och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna att utöka och bredda gymnasiets yrkes- och lärlingsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att låta fler yrkesutbildningar bli yrkescollege och att lärlingsutbildningarna tar fasta på systemet för teknikcollege med företagsrepresentanter i regionala styrgrupper, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka gymnasiets yrkesprogram genom fler ingångar, grundläggande kunskap i företagsamhet på estet- och yrkesprogrammen och genom att komprimera och effektivisera yrkesteoritiskt tunga utbildningar på gymnasiet så att yrkescertifikat kan nås på kortare tid än i dag och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nyanlända elever som kommit in sent i grundskolan ges möjlighet till yrkesutbildningar på gymnasienivå där examen är möjlig utan de teoretiska ämnena men med grundläggande språk- och samhällskunskap och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att branschskolor ska bistå arbetsmarknaden med efterfrågad arbetskraft och samtidigt vara ett kompetenscentrum som driver utvecklingen i branscherna framåt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att språkintruktionsprogrammet främst borde rikta sig till de elever som nyligen kommit till Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.